

**КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

ІГОР ОПРЯ

ІСТОРІЯ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

навчально-методичний посібник
для здобувачів вищої освіти гуманітарних спеціальностей

Кам'янець-Подільський
2024

УДК 94(5+6)“02/16”(075.8)

ББК 63.3(0)4я73

О-62

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
історичного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету
(протокол № 1 від 14 лютого 2024 року)*

Рецензенти:

Федьков О. М. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Нестеренко В. А. – кандидат історичних наук, доцент кафедри права, професійної та соціально-гуманітарної освіти, заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Калуцький С. С. – кандидат історичних наук, завідувач науково-експозиційного відділу Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника

Опря І. А.

О-62

Історія країн Латинської Америки: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти гуманітарних спеціальностей. Кам'янець-Подільський, 2024. 96 с.

Навчально-методичний посібник призначений для здобувачів вищої освіти гуманітарних спеціальностей. Він містить інформацію про зміст курсу, систему оцінювання результатів роботи студентів, пояснення та практичні рекомендації щодо виконання окремих видів діяльності, перелік тем та планів семінарських занять з методичними рекомендаціями, завдання для самоконтролю, питання модульної контрольної роботи та іспиту, зміст самостійної роботи, список рекомендованих джерел і літератури.

УДК 94(5+6)“02/16”(075.8)

ББК 63.3(0)4я73

© Опря І.А., 2024

ВСТУП

Однією з тенденцій соціально-економічного розвитку країн світу на сучасному етапі є постійно зростаючі вимоги до кваліфікації працівників, у якій би сфері діяльності вони не були задіяні. У повній мірі це стосується і фахівців гуманітарних спеціальностей. Сучасний ринок праці вимагає від них ґрунтовних знань з ряду навчальних дисциплін та вмінь і навичок застосування цих знань на практиці.

Серед вибірових освітніх компонентів освітніх програм є й «Історія країн Латинської Америки». На жаль, цьому компоненту далеко не завжди відводиться належне місце у навчальному процесі. У шкільному курсі учні, як правило, зустрічаються з питаннями історії Латинської Америки тричі: коли поверхнево знайомляться з давніми культурами майя, ацтеків та інків у темі Великі географічні відкриття, коли розглядають тему «Війна Іспанської Америки за незалежність» і коли проходять короткий огляд історії латиноамериканських країн у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Ставлення до історії Латинської Америки як до другорядної дисципліни нерідко зберігається і у закладах вищої освіти, одним з результатів чого є майже абсолютна відсутність підручників, узагальнюючих праць та спеціальних досліджень з історії Латинської Америки, авторами яких були б українські вчені. Між тим, на сьогоднішній день, Латинська Америка це регіон площею понад 20 млн. кв. км, де розташовано 27 країн, у яких проживає понад 500 млн. осіб. Без знання історії цих країн неможливо скласти повноцінне уявлення про всесвітній історичний процес.

Історія Латинської Америки цікава й з огляду на подібність її розвитку з країнами пострадянського простору, й Україною у тому числі. Назвемо лише кілька спільних рис: економічне відставання від розвинутих країн світу та намагання подолати його шляхом неоліберальних реформ; залежність від міжнародних фінансових організацій та проблема зовнішнього боргу; велика поляризація суспільства за рівнем доходів і слабкість середнього класу; високій рівень корумпованості державних структур; недосконалість законодавчої бази та судової системи; проблеми соціального характеру. Протягом свого історичного розвитку країни Латинської

Америку накопили цінний досвід у вирішенні цих проблем, вивчення та запозичення якого є вкрай потрібним і доречним для сучасної України.

Таким чином, важливість освітнього компоненту «Історія країн Латинської Америки» зумовлена рядом чинників. По-перше, дана дисципліна є складовою частиною всевітньої історії, вивчення якої дозволяє глибше зрозуміти розвиток історії людства як єдиного взаємопов'язаного процесу. По-друге, вивчення історії країн регіону дає можливість краще усвідомити загальні закономірності й особливості історичного процесу. По-третє, вивчення предмету має професійну спрямованість для студентів-істориків, оскільки готує їх до викладання історії країн Латинської Америки у середній школі та інших закладах освіти.

Відповідно до вказаних обставин **предметом курсу** є процес розвитку етносів, суспільств та держав у латиноамериканському регіоні від найдавніших часів до сьогодення.

Мета курсу полягає у вивченні та засвоєнні студентами закономірностей та особливостей розвитку окремих народів та країн Латинської Америки, опануванні ними вміння аналізувати події, робити на їх основі висновки, шукати і знаходити причинно-наслідкові зв'язки в історичному процесі взагалі і в історичних явищах та подіях зокрема.

Досягнення мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- наблизити студентів до розуміння головних закономірностей розвитку країн Латинської Америки;
- з'ясувати причини та визначити конкретні прояви нерівномірності історичного розвитку країн регіону;
- висвітлити прикметні риси економічного, соціального та політичного розвитку країн Латинської Америки;
- виявити закономірності і специфіку розвитку окремих країн Латинської Америки;
- в'яснити роль ідеологічних концепцій та релігії у розвитку окремих країн регіону;
- визначити роль особи в історичному процесі.

Зміст дисципліни «Історія країн Латинської Америки» реалізується в процесі опрацювання трьох блоків: теоретичного, практичного та самостійної роботи студентів.

Теоретичний блок: включає вивчення у лекційному курсі головних закономірностей історичного процесу в країнах

Латинської Америки, важливих подій і явищ історичного розвитку, їх причин. Він також передбачає ознайомлення студентів з основними, найбільш важливими темами курсу, з головними віхами в історії окремих країн регіону, спільними та особливими рисами їх розвитку.

Практичний блок: передбачає винесення на більш вузьке, але глибоке вивчення окремих, особливо значущих для історичного пізнання тем даного відрізка часу. Він також має завданням виявити творчі здібності студентів, продовжити розвиток їхнього логічного мислення та ораторського мистецтва, вміння висловлювати та належним чином аргументувати власну точку зору.

Самостійна робота: передбачає розвиток вміння студентів підібрати необхідну літературу для теми семінарських занять, концентрувати увагу на основних її пунктах, робити власні аргументовані висновки, систематизувати й аналізувати документи і матеріали. Самостійна робота також включає в себе написання рефератів, контрольних робіт, опрацювання програмових тем, винесених на самостійне вивчення, монографій, наукових статей.

Вивчивши курс «Історія країн Латинської Америки», **студент повинен знати:**

- ✓ основні закономірності та етапи історичного розвитку країн Латинської Америки, їх специфіку, сутність та взаємозв'язок;
- ✓ історію конкретних країн та народів;
- ✓ роль ідейно-політичних вчень та релігій у розвитку країн регіону;
- ✓ хронологію важливих історичних подій та понятійний апарат.

Студент повинен вміти:

- ✓ аналізувати події та явища історичного процесу, робити аргументовані висновки;
- ✓ працювати з науковою літературою, шукати і знаходити в ній необхідну інформацію та аргументи для формулювання власної думки;
- ✓ ставити проблемні запитання і завдання, логічно здійснювати їх вирішення;

- ✓ володіти історичною картою, працювати з контурними картами.

Навчально-методичний посібник містить інформацію про зміст курсу, систему оцінювання результатів роботи студентів, пояснення та практичні рекомендації щодо виконання окремих видів діяльності, перелік тем та планів семінарських занять з методичними рекомендаціями, завдання для самоконтролю, питання модульної контрольної роботи, зміст самостійної роботи, список рекомендованих джерел і літератури.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин			
	Ра- зом	У тому числі		
		Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
Вступ до «Історії країн Латинської Америки».	2	2		
Народи Південної і Центральної Америки до початку європейської колонізації	6		2	4
Відкриття і завоювання Латинської Америки європейцями.	6	2		4
Латинська Америка у колоніальний період (XVI – XVIII ст.).	6	2		4
Криза іспанської колоніальної системи та передумови війни за незалежність (2-а половина XVIII – початок XIX ст.).	4			4
Визвольний рух у Латинській Америці у кінці XVIII – на початку XIX ст.	6		2	4
Характерні риси економічного і політичного розвитку країн Латинської Америки після війни за незалежність.	4			4
Латинська Америка в середині XIX – на початку XX ст.	6	2		4
Куба у боротьбі за незалежність у XIX – на початку XX ст.	6		2	4
Ліберальна модель економіки, суспільства і держави в Латинській Америці на рубежі XIX – XX ст.	4			4
Політика США в Латинській Америці у другій половині XIX – на початку XX ст.	4			4
Мексиканська революція 1910 – 1917 рр.	6		2	4
Латиноамериканські країни після Першої світової війни. Ліберальний реформізм та	4			4

його особливості.				
Національно-визвольна боротьба нікарагуанського народу у ХХ ст.	4		2	2
Країни Латинської Америки у 1918 – 1945 рр.	8	4		4
Національно-демократична революція у Гватемалі (1944 – 1954 рр.)	4		2	2
Латинська Америка у системі міжнародних відносин (1918 – 1945 рр.)	4			4
Боротьба за національно-демократичні та соціальні перетворення в Латинській Америці в кінці 60-х – першій половині 70-х рр. ХХ ст.	4			4
Криза і ліквідація воєнних диктатур у Південній Америці у 80-ті рр. ХХ ст.	4			4
Неоконсервативний варіант економічного розвитку латиноамериканських країни в останній чверті ХХ ст.	4			4
Аргентина у другій половині ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.	2	2		
Режим Х. Перона в Аргентині (1946 – 1955 рр.)	4		2	2
Бразилія у другій половині ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.	2	2		
Мексика у другій половині ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.	2	2		
Соціалістичний шлях розвитку Куби	4		2	2
Венесуела у другій половині ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.	2	2		
Чилійський варіант розвитку.	2		2	
Основні тенденції розвитку країн Латинської Америки у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.	6		2	4
Разом годин	120	20	20	80

ЗМІСТ КУРСУ

Вступ до «Історії країн Латинської Америки».

Предмет і завдання курсу «Історія країн Латинської Америки». Значення регіону у світовому історичному процесі. Спільні риси і особливості соціально-економічного, політичного і культурного розвитку країн Латинської Америки. Критерії і періодизація. Підручники, навчальні посібники та тематичні збірники документів і джерел з курсу. Основні дискусійні питання.

Народи Південної і Центральної Америки до початку європейської колонізації.

Старий світ і доколумбова Америка. Найдавніші індіанські цивілізації Центральної і Південної Америки. Цивілізація Майя. Держава ацтеків. Держава інків (Таунтісуйю). Територія Бразилії в доколумбовий період. Досягнення народів Латинської Америки в галузі науки, архітектури, їх писемність.

Відкриття і завоювання Латинської Америки європейцями.

Відкриття Америки Х. Колумбом: зустріч двох цивілізацій. Захоплення іспанцями островів Карибського басейну і узбережжя Центральної Америки. Розгром держави ацтеків. Ф. Кортес. Завоювання конкістадорами держави інків. Ф. Пісарро. Конкіста і інквізиція. Культура народів Латинської Америки доби конкісти.

Народи Латинської Америки у колоніальний період (XVI – XVIII ст.).

Адміністративно-політичний устрій американських колоній Іспанії у Латинській Америці. Соціально-економічний розвиток іспанських колоній в Латинській Америці. Католицька церква у житті іспанських колоній.

Зміни в расово-етнічному складі населення регіону. Процеси метисації та етнокультурного симбіозу. Початок складання нової історичної спільноти в Іспанській Америці. Проблема ролі європейської, автохтонної та африканської складової у формуванні латиноамериканського суспільства. «Чорна» та «біла» легенди і їх відображення в історіографії. Сучасні дискусії про історичне значення відкриття і колонізацію Америки європейцями. Розвиток культури в колоніальний період.

Португальська колонізація Бразилії та її особливості. Встановлення колоніального режиму. Адміністративний устрій. Боротьба з голландським та французьким вторгненням та їх наслідки. Освоєння внутрішніх територій. Соціально-економічний розвиток. Планаційне рабство та його сутність. Соціальна боротьба в Бразилії в колоніальний період. Етнокультурні процеси становлення нової історичної спільноти в Португальській Бразилії.

Криза іспанської колоніальної системи та передумови війни за незалежність (2-а половина XVIII – початок XIX ст.). Соціально-економічне становище колоній у XVIII ст. Розвиток буржуазних елементів. Іспанська Америка та світовий ринок. Реформи Бурбонів. Нова адміністративна система. Посилення контролю за соціально-економічним розвитком. Посилення експлуатації. Нова податкова система. Зростання соціальної напруженості в суспільстві. Посилення креольської опозиції. Визрівання ідеологічних передумов визвольної боротьби.

Національно-визвольні рухи народів Латинської Америки.

Революція негрів-рабів у Сан-Домінго. Тусен Лувертюр. Сан-Домінго і Французька імперія. проголошення нової держави – Гаїті. Франсіско де Мірандо – предтеча війни за незалежність. Іспанська Америка напередодні війни за незалежність. Революційні рухи 1808 – 1810 рр. в колоніях і початок збройної боротьби. Хід військових дій у Венесуелі і Новій Гранаді, Ріо-де-ла-Плате, Чилі та Новій Іспанії. Визволення Венесуели, Нової Гранади, Чилі. Похід Сан-Мартіна в Перу і утворення республіки. Відношення європейських країн і США до війни за незалежність. Сімон Болівар в історії Латинської Америки. Підсумки і значення визвольної війни.

Латинська Америка від завершення війни за незалежність до початку XX ст.

Характерні риси економічного і політичного розвитку країн Латинської Америки після війни за незалежність. Особливості генезису і розвитку капіталізму в регіоні. Причини відставання латиноамериканських країн від розвинутих капіталістичних держав. Проникнення європейських держав в економіку країн Латинської Америки. Роль англійського капіталу. Політична нестабільність та її причини. Каудилізм і його сутність. Консерватори і ліберали. «Консервативна хвиля» середини XIX ст.

та її характер. «Ліберальні революції» і громадянські війни 50-60-х років.

Визвольний рух у Бразилії. Бразилія у 1825 – 1914 рр. Аргентина у ХІХ – на початку ХХ ст. Парагвай, Чилі, Перу, Венесуела, Колумбія у 1820-х рр. на початку ХХ ст. Центральна Америка у ХІХ ст. 1914 р. Визвольна війна кубинського народу у ХІХ ст. і перші роки республіки. Хосе Марті. Мексика у 1825 – 1910 рр. Мексиканська революція 1910 – 1917 рр. Конституція 1917 р. Країни Латинської Америки в роки першої світової війни. Міжамериканська система в історії Латинської Америки у ХІХ – на початку ХХ ст. Головні тенденції розвитку культури країн регіону.

Імперіалістична експансія в Латинській Америці, її форми і методи, посилення економічної й фінансової залежності латиноамериканських держав. Особливості залежного «периферійного» капіталізму. Основні напрямки і форми експансії США в регіоні. Інтервенціоністська політика США в Центральній і Карибській Америці. Загострення англо-американського суперництва. Політика «великої палиці» та «дипломатія долара». Міжамериканські конференції. «Панамериканізм». Спротив країн Латинської Америки експансіоністській політиці США.

Країни Латинської Америки у 1918 – 1945 рр.

Латиноамериканські країни після першої світової війни. Перша світова війна і Латинська Америка. Обстановка в регіоні після війни. Масові рухи. Течії у робітничому русі. Поява нових політичних партій. Боротьба за університетську реформу.

Ліберальний реформізм у Латинській Америці та його особливості. Діяльність урядів І. Рігойєна та А. Алессандрі у Чилі. Реформи в Уругваї. «Революційний каудилізм» у Мексиці.

Країни Латинської Америки в середині та другій половині 20-х років ХХ ст. Тенденції економічного та політичного розвитку. Подальше посилення позицій іноземного капіталу. Англо-американські суперечності в регіоні.

Куба у 1918 – 1945 рр. Соціально-економічний розвиток у 20-ті роки. Національно-демократичний і робітничий рух (1918 – 1925 рр.). Встановлення диктатури Мачадо. Світова економічна криза і революція початку 30-х років. Політичний розвиток у 30-ті роки. Куба в роки другої світової війни.

Аргентина у 1918 – 1945 рр. Початок системної кризи. Радикали при владі. Військовий переворот 1930 р. «Ганебне десятиліття». Військовий переворот 1943 р. Поява пероністського руху.

Бразилія у 1918 – 1945 рр. Розвиток економіки і соціальних відносин у 20-ті роки. Тенентизм. Ліберальна революція 1930 р. Державний переворот 1937 р. і встановлення режиму «нової держави». Диктатура Варгаса.

Мексика у 1918 – 1945 рр. Режим «революційного каудилізму» (1920 – 1928 рр.). Світова економічна криза (1929 – 1933 рр.) та режим «максимату». Прогресивні перетворення в країні за правління Л. Карденаса (грудень 1934 – листопад 1940 рр.). Уряд М. Авіли Камачо (1941 – 1945 рр.).

Чилі у 1918 – 1945 рр. Економічний та політичний розвиток країни після Першої світової війни. Військовий переворот 1924 р. і диктатура К. Ібаньєса. Повалення режиму К. Ібаньєса та діяльність Народного фронту.

Центральна Америка у 1918 – 1945 рр. Визвольний рух під керівництвом Августо Сандіно в Нікарагуа. Військово-поліцейські диктатури 30 – 40-х років.

Гватемальська і Болівійська революції. Їх передумови, характер, етапи. Революційні перетворення в Гватемалі та Болівії. Іноземна інтервенція та придушення Гватемальської революції. Наслідки революції.

Розвиток Уругваю, Парагваю, Болівії, Венесуели, Перу, Еквадору, Колумбії, Панами, Гаїті у 1918 – 1945 рр.

Латинська Америка у міжнародних відносинах (1918 – 1945 рр.)

Посилення позицій США в Латинській Америці після Першої світової війни. Створення та діяльність Панамериканського союзу. Панамериканські конференції 20-х років та їх рішення. Світова економічна криза та модернізація політики США в Латинській Америці. Панамериканські конференції 30-х років ХХ ст. та політика «доброго сусіда».

Міжвоєнна дипломатія латиноамериканських країн у боротьбі проти інтервенції. Міжнародні стосунки в регіоні в роки Другої світової війни. Радянсько-латиноамериканські відносини у 1918 – 1945 рр.

Країни Латинської Америки у другій половині ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

Націонал-реформізм і популізм в Латинській Америці у 40-50-х рр.. ХХ ст. Причини формування націонал-реформістських партій і рухів, їх ідейна та соціальна основа, програмні положення. Популізм. Націонал-реформістські партії і рухи в окремих країнах.

Активізація лівих і демократичних сил в країнах Латинської Америки у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр. Криза залежного шляху розвитку. Наростання суспільно-політичної боротьби, її основні напрямки та прояви. Повалення диктатур в ряді країн. Страйковий рух. Партизанська боротьба. Початок деколонізації в Карибському басейні.

Боротьба за національно-демократичні та соціальні перетворення в Латинській Америці в кінці 60-х – першій половині 70-х рр. Основні напрямки нової хвилі суспільних рухів і перетворень. Поширення антиімперіалістичних та антикапіталістичних настроїв. Хвиля націоналізацій. Реформістська діяльність урядів Р. Кальдери та К. Андреса Переса у Венесуелі. Нові тенденції у політиці урядів карибських країн. Інтеграційні процеси в регіоні.

Криза і ліквідація воєнних диктатур у Південній Америці у 80-ті рр. Причини і прояви кризи воєнних режимів. Активізація демократичної опозиції. Перехід до демократичних форм управління.

Неоконсервативний варіант економічного розвитку латиноамериканських країн в останній чверті ХХ ст. Новий етап в політиці капіталістичної модернізації. Характерні риси та основні напрямки політики неоконсервативної модернізації в Латинській Америці 70-80-х рр. та її наслідки. Загострення проблеми зовнішньої заборгованості. Соціальні зрушення та масова маргеналізація населення. Економічна криза початку 80-х рр. «Втрачене десятиліття».

Аргентина. Пероністський режим (1946 – 1955 рр.). Пошуки шляхів суспільного розвитку (1955 – 1983 рр.). Перехід від військового режиму до представницької демократії. Аргентина у кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Бразилія. Модернізація на основі націоналізму і трабалізму. Військова диктатура в Бразилії (1964 – 1985 рр.). Повернення до

демократії (1985 – 1994 рр.). Політичний синкретизм Фернанду Енріке Кардозу. Бразилія у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

Мексика. Метаморфози націонал-реформізму. Передумови перетворень. Криза 1982 р. і перехід до неоліберальної економічної політики. Політичні реформи та поява реальної багатопартійності. Мексика у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

Венесуела. Невдача демократичних перетворень та формування диктатури Переса Хіменеса (1945 – 1948 рр.). Система представницької демократії у Венесуелі (1958 – 1998 рр.). Боліварійська Республіка Венесуела. Уго Чавес. Венесуела у перші десятиліття ХХІ ст.

Куба. Соціально-економічне становище в країні в другій половині 40-х – на початку 50-х років ХХ ст. Військовий переворот 10 березня 1952 р. Формування опозиції до влади. Фідель Кастро. «Рух 26 липня». Експедиція «Гранми» та партизанська війна. Перемога революції. Розвиток Куби у 60 – 80-ті роки ХХ ст. Труднощі Куби після розпаду світової соціалістичної системи. Куба у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

Чилі. Соціально-економічний та політичний розвиток Чилі у 1945 – 1970 рр. Діяльність уряду «Народної єдності» (1970 – 1973 рр.). Встановлення авторитарного режиму (1973 р.) та початок економічної модернізації. Розвиток Чилі після А. Піночета. Чилі у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

Перу. Спроби демократичних реформ. Диктатура Одрії. Період псевдореформ. Революція військових. Неолібералізм і злидні. Перу у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

Болівія. Олігархічна реакція, наростання передумов революції. Національна революція 1952 – 1953 рр. Режим національної революції (1954 – 1964 рр.). Військові при владі. Болівія у кінці ХХ – на початку ХХІ ст.: нова ліберальна революція. Болівія у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

Розвиток Уругваю, Парагваю, Венесуели, Колумбії, Панами, Гаїті, Пуерто-Рико, Еквадору у другій половині ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

Країни Латинської Америки у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст. Загальна обстановка та соціально-політичний розвиток у 80-90-ті рр. ХХ ст. Економічний та фінансовий стан країн регіону на кінець 80-х рр. Політика форсованої модернізації у «неоліберальному» дусі у 90-ті рр., її характерні риси, досягнення і

негативні аспекти. Проблема зовнішньої заборгованості та спроби її вирішення. Соціальні наслідки «неоліберального» варіанта модернізації економіки. Проблеми екології, корупції, наркобізнесу. Боротьба з наркомафією. Інтеграційні процеси на новому етапі. МЕРКОСУР та Андське співтовариство.

Розвиток соціально-політичної боротьби в Латинській Америці у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст. Ріст апатії населення до традиційної політики і традиційних партій. Популістські тенденції у політичному житті. Робітничий і профспілковий рух. Еволюція лівого радикалізму. Нові лівоекстремістські течії. «Теологія звільнення» та «народна церква». Альтернативні масові низові соціальні рухи. Новий етап боротьби індіанських громад на захист самобутнього розвитку.

Латиноамериканські країни на міжнародній арені у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст. Еволюція міжамериканських відносин. Ібероамериканська співпраця. Розвиток стосунків з країнами інших регіонів. Стосунки з США та іншими країнами світу.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ЇХ ПІДГОТОВКИ

Тема 1

НАРОДИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ ДО ПОЧАТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОЛОНІЗАЦІЇ

1. Старий світ і доколумбова Америка.
2. Цивілізація Майя.
3. Держава ацтеків.
4. Держава інків.
5. Досягнення народів регіону у сфері науки, архітектури, їх писемність.

Джерела

1. Бартоломе де Лас Касас. История Индий. Ленинград, 1968.
2. Гарсиласо де ла Вега (Инка). История государства инков. Ленинград, 1974.
3. Кофман А. Ф. Эрнан Кортес. Первое послание-реляция императору. Испанцы на острове Косумель. Перевод с комментариями. *Латинская Америка*. 2022. № 3-4.
4. Путешествия Христофора Колумба: дневники, письма, документы. Москва, 1961.
5. Хрестоматия по истории средних веков (XV – XVII вв.): в 2 ч. Москва, 1981.
6. Хрестоматия по истории средних веков / Под ред. С. Д. Сказкина. Москва, 1961 – 1963.

Література

1. Альперович М. С., Слезкин Л. Ю. История Латинской Америки (с древнейших времен до начала XX в.). Москва, 1981, 1991.
2. Американские индейцы: Новые факты и интерпретации. Москва, 1996.
3. Ацтеки: империя крови и величия. Москва, 1997.

4. Боден Л. Инки. Быт. Культура. Религия. Москва, 2004.
5. Васюк Г. В., Кручковский Т. Т. Древнейшие цивилизации Латинской Америки. Гродно, 1998.
6. Гавриков Ю. П. Перу: от Инков до наших дней. Москва, 1977.
7. Галич М. История доколумбовых цивилизаций. Москва, 1990.
8. Гончарова Т. В. Великие города бессмертных майя. *Латинская Америка*. 1999. № 7-8.
9. Гуляев В. И. Америка и Старый Свет в доколумбову эпоху. Москва, 1986.
10. Гуляев В. И. Древние цивилизации Америки. Москва, 2008.
11. Гуляев В. И. По следам конкистадоров / В. И. Гуляев. Москва, 1986.
12. Гуляев В. И. Под личиной ацтекского бога (испанское завоевание Мексики) / В. И. Гуляев. Москва, 2006.
13. Ершова Г. Г. Древняя Америка: полет во времени и пространстве. Мезоамерика. Москва, 2002.
14. Затерянный мир майя. Москва, 1997.
15. История Латинской Америки. Доколумбовы цивилизации – 70-е годы XIX века. Москва, 2000.
16. Лавров Н. М. История Латинской Америки. Доколумбова эпоха. Москва, 1991.
17. Нерсесов Я. Н. Тайны Нового Света. От древних цивилизаций до Колумба. Москва, 2006.
18. Селиванов В. Н. Латинская Америка: от конкистадоров до независимости. Москва, 1984.
19. Содди Д. Великие культуры Месоамерики. Москва, 1985.
20. Стингл М. Индейцы без томагавков. Москва, 1984.
21. Сустьель Ж. Повседневная жизнь ацтеков накануне испанского завоевания. Москва, 2007.
22. Фабила А. Судьба мексиканских индейцев. Латинская Америка в прошлом и настоящем. Москва, 1960.
23. Covey R. A. *Inca Apocalypse: The Spanish Conquest and the Transformation of the Andean World*, New York: Oxford University Press, 2020.

24. David M. Collision of Worlds: A Deep History of the Fall of Aztec Mexico and the Forging of New Spain, New York: Oxford University Press, 2020.
25. Keen B., Haynes K. A History of Latin America. Wadsworth, 2009.
26. Kellogg S. A Concise History of the Aztecs. Cambridge University Press, 2024.

Методичні рекомендації

Перше питання потребує з'ясування особливостей розвитку доколумбової Америки. Потрібно визначити рівень розвитку суспільних відносин у місцевого населення. Варто звернути увагу на те, що крім відомих цивілізацій Майя, інків, ацтеків, чибча, тут існувало ряд племен, котрі перебували на рівні первіснообщинного ладу. Подальше висвітлення питання доречно здійснити шляхом порівняння окремих сторін життя давніх цивілізацій Америки та середньовічної Європи: вказати на сильні й слабкі сторони кожної з них, звернути увагу на різницю у світобаченні, релігійних віруваннях. Також доцільно порівняти доколумбові цивілізації з цивілізаціями стародавнього сходу, оскільки у них можна знайти ряд спільних рис (деспотична влада правителя, одержавлення засобів виробництва, тотальний контроль держави за мешканцями, безправ'я останніх).

Друге питання передбачає з'ясування основних рис розвитку цивілізації Майя. Насамперед потрібно визначити територію розташування цієї цивілізації, для чого слід використати історичну карту. Далі потрібно виявити етапи розвитку цивілізації Майя, охарактеризувати їх особливості, з'ясувати, які рештки матеріальної культури дійшли до нашого часу, які припущення можна зробити на основі їх вивчення. Також доцільно обговорити існуючі теорії щодо занепаду цивілізації Майя. З'ясувати, який вплив мала цивілізація Майя на наступні державні утворення.

Третє питання стосується держави ацтеків. Особливу увагу тут слід звернути на державний устрій цієї держави та релігійні

уявлення ацтеків. Потрібно виявити, що лежало в основі могутності цієї держави і чому конкістадором вдалося так легко завоювати її. Також доцільно охарактеризувати соціальну структуру суспільства ацтеків, виявити, яку роль у суспільстві відігравали раби. Необхідно також пояснити, чим зумовлювалася жорстокість релігійних обрядів ацтеків, який вплив вона мала на іспанців і яку роль у процесі конкісти відіграло поширення християнства.

У четвертому питанні потрібно охарактеризувати державу інків. У першу чергу слід виявити прикметні риси устрою цієї держави, з'ясувати вплив попередніх цивілізацій на неї, змалювати елементи повсякденного життя інків. На практичному занятті доцільно обговорити спірні питання, гіпотези, які існують на сьогоднішній день щодо цієї цивілізації. Також потрібно проаналізувати соціальну структуру суспільства інків, виявити фактори, котрі сприяли посиленню імперії інків. З'ясувати, на чому ґрунтувалася могутність верховного інки, та виявити слабкі сторони, котрі дозволили іспанцям незначними силами захопити цю країну.

П'яте питання стосується здобутків народів регіону у сфері науки та культури. Особливу увагу тут слід звернути на пам'ятки архітектури. На сьогоднішній день у науковців немає спільної думки щодо технології зведення архітектурних споруд представниками давніх американських цивілізацій. Доцільно сформулювати власну думку щодо цього питання, висловити міркування стосовно аргументів сторін. Також викликають інтерес знання та практичні навички представників доколумбових цивілізацій у сфері астрономії та медицини. Доречно проводити їх характеристику, порівнюючи з рівнем знань у певних наукових сферах тогочасної Європи.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте спільні й відмінні риси у розвитку європейської та доколумбових цивілізацій. У чому, на вашу думку, полягали переваги кожної з них?
2. З'ясуйте типові риси цивілізації Майя.
3. Охарактеризуйте особливості державної організації ацтеків.
4. Вкажіть сильні та слабкі сторони держави інків на момент появи тут європейських колонізаторів.
5. Дайте власну оцінку досягненням народів регіону у сфері науки та культури.

Тема 2

ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ у кінці XVIII – на початку XIX ст.

1. Криза колоніальної системи. Передумови та причини війни за незалежність.
2. Революція негрів-рабів у Сан-Домінго. (Гаїті).
3. Початок війни іспанських колоній за незалежність (1810 – 1815 рр.).
4. Розгром іспанських колонізаторів та їх вигнання з Американського континенту (1816 – 1826 рр.).
5. Наслідки війни за незалежність.

Постаті: Франсіско де Міранда, Туссен Лувертюр, Сімон Болівар.

Джерела

1. Сборник документов по истории нового времени. Экономическое развитие и внутренняя политика стран Европы и Америки. 1870 – 1914. Москва, 1989.
2. Боливар С. Избранные произведения. Москва, 1983.
3. Хрестоматия по истории Нового времени стран Европы и Америки: В 2 кн. / сост. Д. В. Кузнецов. Благовещенск, 2010.

Література

1. Альперович М. С. Тернистый путь священника Мигеля Идальго. К вопросу о роли мексиканского духовенства в освободительной войне 1810 – 1824 гг. *Латинская Америка*. 2003. № 5.
2. Альперович М. С., Слезкин Л. Ю. История Латинской Америки (с древнейших времен до начала XX в.), Москва, 1991.
3. Война за независимость в Латинской Америке (1810 – 1826) / Отв. ред. Н. М. Лавров. Москва, 1964.
4. Глинкин А. Н. Дипломатия Симона Боливара. Москва, 1991.
5. Глинкин А. Н. Франсиско де Миранда и Симон Боливар. *Латинская Америка*. 2000. № 7.

6. История Латинской Америки. Доколумбовая эпоха – 70-е годы XIX века / Отв. ред. Н. М. Лавров. Москва, 1991.
7. Линч Д. Революции в Испанской Америке, 1808 – 1826. Москва, 1979.
8. Марчук Н. Н. Борьба за независимость в Латинской Америке в конце XVIII – начале XIX в. Москва, 1988.
9. Марчук Н. Н. От идеологии к науке. Якобинская модель революции и война за независимость. *Латинская Америка*. 1994. № 9.
10. Марчук Н. Н. Становление национальных государств в Латинской Америке. Москва, 1989.
11. Подвиг Симона Боливара / Отв. ред. Ю. А. Зубрицкий. Москва, 1982.
12. Селиванов В. Н. Латинская Америка: от конкистадоров до независимости. Москва, 1984.
13. Симон Боливар: история и современность / Отв. ред. А. Ф. Шульговский. Москва, 1985.
14. Стеценко А. К. Гаити вчера и сегодня (к 200-летию отмены рабства). *Латинская Америка*. 2001. № 8.
15. Хесуальдо. Эухенио Эспехо – эквадорский просветитель XVIII в. *Латинская Америка в прошлом и настоящем*. Москва, 1960.
16. Шульговский А. Ф. О социальных и политических идеалах Симона Боливара. Симон Боливар. Избранные произведения. 1812 – 1830. Москва, 1983.
17. Keen В., Haynes К. A History of Latin America. Wadsworth, 2009.
18. Lockhart J., Schwartz S.B. Early Latin America. A History of Colonial Spanish America and Brazil. N.Y.: Cambridge University Press, 1999.
19. Sebastian E. Colonial and Postcolonial Latin America and the Caribbean. Chicago, IL: Britannica Educational Publishing, 2017.

Методичні рекомендації

У першому питанні потрібно виявити передумови та причини війни іспанських колоній за незалежність. Оскільки війна велася проти колоніального панування, потрібно визначити ознаки кризи системи управління, які врешті й призвели до початку боротьби. Тут варто вказати, що система управління була орієнтована лише на отримання прибутку з колоній, водночас гальмувала їх економічний розвиток. Слід звернути увагу й на те, що важливою передумовою війни стала ідеологія просвітництва, а також успішний приклад боротьби за незалежність північноамериканських колоній.

Друге питання стосується повстання негрів-рабів у Сан-Домінго, яке переросло у революцію. Тут потрібно виявити знання фактичного матеріалу, показати перебіг військових подій, особливу увагу звернути на діяльність Туссена Лувертюра, а також сформулювати власну думку з приводу результатів революції. Слід також виявити чинники, котрі сприяли успіху повсталих, у результаті чого Гаїті стала першою незалежною країною Латинської Америки.

Третє питання безпосередньо стосується початку війни за незалежність. Тут необхідно виявити, що стало поштовхом до війни, як вплинули на початок війни події у Європі, зокрема вторгнення у 1808 р. військ Наполеона в Іспанію, що призвело до її залежності від Франції. Далі слід вказати і показати на карті основні вогнища повстання, окреслити перебіг подій та виявити результативність боротьби на першому її етапі. З'ясувати причини поразки повстанців на 1815 р.

Четверте питання стосується другого періоду війни. При його підготовці потрібно визначити основні регіони, де велися військові дії, охарактеризувати діяльність С. Болівара. Серед регіонів слід окремо висвітлити події у Венесуелі та Новій Гранаді, які завершилися утворенням Великої Колумбії. Також потрібно

змалювати події та виявити результат боротьби у Ріо-де-ла-Плато, Перу, Новій Іспанії і Центральній Америці.

У п'ятому питанні слід охарактеризувати наслідки війни, головним з яких стало здобуття колоніями політичної незалежності від Іспанії. Також важливим стало утворення нових держав, де встановлюється республіканська форма правління. Слід звернути увагу на досягнення війни, а саме, було покінчено з монополіями, регламентацією, заборонами, котрі обмежували економічний розвиток колоній, було відмінено ряд повинностей, у більшості країн ліквідується рабство, важливе значення мало скасування дворянських титулів та інших феодальних атрибутів. Водночас, потрібно охарактеризувати ті складні проблеми, котрі постали перед молодими країнами.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте ознаки кризи колоніальної системи управління іспанськими колоніями.
2. Визначте, що відрізняло повстання негрів-рабів у Сан-Домінго від попередніх повстань рабів у світовій історії.
3. Вкажіть причини та передумови війни іспанських колоній за незалежність.
4. З'ясуйте наслідки першого етапу війни за незалежність.
5. Визначте наслідки війни за незалежність. Чого її учасникам вдалося досягнути, а чого – ні.

Тема 3

КУБА У БОРОТЬБИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ у ХІХ – на початку ХХ ст.

1. Соціально-економічне становище Куби у 1800 – 60-ті роки ХІХ ст. Перші виступи проти колоніального поневолення.
2. Десятилітня війна 1868 – 1878 рр. та її наслідки.
3. Війна 1895 – 1898 рр.
4. Американська окупація Куби та «поправка Платта».
5. Розвиток Куби у перші роки незалежності.
Постаті: Карлос Мануель де Сеспедес, Хосе Марті, Максимо Гомес.

Джерела

1. Марти Хосе. Избранное. Москва, 1978.
2. Хрестоматия по истории Нового времени стран Европы и Америки: В 2 кн. / сост. Д. В. Кузнецов. Благовещенск, 2010.

Література

1. Альперович М. С., Слезкин Л. Ю. История Латинской Америки (с древнейших времен до начала ХХ в.). Москва, 1991.
2. Волкова Е. Д., Игнатов Е. И., Торшин М. П. Республика Куба. Москва, 1979.
3. Гавриков Ю. П. Куба: страницы истории. Москва, 1979.
4. Гаркунова Э. К. Педагогические взгляды Хосе Марти. *Латинская Америка*. 2008. № 1.
5. Григулевич И. Р. Хосе Марти: предвестник Кубинской революции. Москва, 1979.
6. Ивкина Л. А. Десятилетняя война за независимость на Кубе, 1868 – 1878 / Л. А. Ивкина. Москва, 2007.
7. Касаткіна К. Місце Куби серед зовнішньополітичних інтересів США (ХІХ – середина ХХ ст.) *Американська історія та політика*. 2016. № 2. С. 185-190.

8. Ларин Е. А. Политическая история Кубы XX века. Москва, 2007.
9. Очерки истории Кубы / Под ред. Н. М. Лаврова. Москва, 1978.
10. Слезкин Л. Ю. История Кубинской республики. Москва, 1966.
11. Хулио Ле Риверенд. Кубинская республика: зависимость и революция / Хулио Ле Риверенд. Москва, 1970.
12. Keen B., Haynes K. A History of Latin America. Wadsworth, 2009.
13. Louis A. Perez, Jr. Reckoning: Race and Revolution in Nineteenth-Century Cuba. Duke University Press Books, 2023.

Методичні рекомендації

Після війни іспанських колоній за незалежність лише Куба та Пуерто-Ріко залишилися під владою Іспанії. У першому питанні потрібно охарактеризувати політичне становище та економічний розвиток Куби у першій половині XIX ст. Слід змалювати колоніальну політику Іспанії, звернути увагу на збереження рабства на острові та висвітлити перші виступи місцевого населення проти колоніального поневолення. Необхідно також звернути увагу на роль США у долі Куби, проекти щодо приєднання до Сполучених Штатів, позицію правлячих кіл США щодо ліквідації рабства на острові.

У другому питанні необхідно визначити причини, хід і наслідки Десятилітньої війни. Насамперед слід охарактеризувати кризове становище в економіці Куби у 50-ті роки XIX ст., політику колоніальної адміністрації, становище більшості населення острова, позбавленого політичних прав і свобод. Далі потрібно охарактеризувати діяльність Карлоса Мануеля де Сеспедеса, котрий, звільнивши своїх рабів, дав поштовх до початку повстання. Також варто окреслити основні події війни та визначити її наслідки.

У третьому питанні предметом вивчення стає війна кубинського народу за незалежність 1895 – 1898 рр. Тут варто вказати, як змінилися цілі учасників боротьби, адже рабство на

Кубі на той час вже було ліквідовано (1886 р.). Особливу увагу необхідно приділити діяльності Хосе Марті та визначити його роль у розробці ідеологічної основи боротьби. Далі слід перейти до висвітлення перебігу воєнних дій та вказати чим завершується війна.

Четверте питання вимагає аналізу політики США щодо Куби. Тут необхідно виявити економічні та стратегічні плани Сполучених Штатів та способи їх реалізації. Далі потрібно вказати, чим завершилася іспано-американська війна і які вона мала наслідки для Куби. Необхідно також виявити, чим зумовлювалася окупація Куби військами США та у чому полягав зміст «поправки Плата».

П'яте питання потребує визначення результатів тривалої боротьби Куби за незалежність та виявлення здобутків і невдач цієї боротьби. Тут варто вказати на труднощі Куби у перші роки незалежності, відобразити процес посилення економічної присутності США на острові та зростання антиамериканських настроїв серед місцевого населення. Необхідно сформулювати власне бачення щодо ролі США у становленні незалежності та подальшому розвитку Куби, виявити її позитивні і негативні аспекти.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте особливості розвитку Куби у першій половині XIX ст.
2. Вкажіть наслідки Десятилітньої війни.
3. Охарактеризуйте результати війни 1895 – 1898 рр.
4. У чому полягало обмеження суверенітету Куби за «поправкою Платта»?
5. Дайте власну оцінку ролі США у становленні незалежності та подальшому розвитку Куби у кінці XIX – на початку XX ст.

Тема 4

МЕКСИКАНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ 1910 – 1917 рр.

1. Диктатура Порфіріо Діаса в Мексиці. Визрівання причин революції.
2. Початок революції.
3. Контрреволюційний переворот 1913 р. і диктатура Уерти.
4. Громадянська війна та втручання США.
5. Конституція 1917 р. Результати та значення революції.
Постаті: Франсіско Мадеро, Франсіско Вілья, Еміліано Сапата.

Джерела

1. Джон Рид о мексиканской революции. *Латинская Америка*. 1977. № 2.
2. Хрестоматия по истории Нового времени стран Европы и Америки: в 2 кн. / сост. Д. В. Кузнецов. Благовещенск, 2010.

Література

1. Альперович М. С., Слезкин Л. Ю. История Латинской Америки (с древнейших времен до начала XX в.). Москва, 1991.
2. Зубок Л. И. Экспансионистская политика США в начале XX века. Москва, 1969.
3. Королев Ю. Н., Кудачкин М. Ф. Латинская Америка: революции XX века. Москва, 1986.
4. Лавров Н. М. Мексиканская революция 1910 – 1917 гг. Москва, 1972.
5. Мартынов Б. Ф. История международных отношений стран Латинской Америки (XX – начало XXI вв.). Москва, 2008.
6. Мейер Мишель К. Почему первой была мексиканская революция? *Латинская Америка*. 1999. № 1.

7. Огорокова В. В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): навчальний посібник. Одеса, 2022.
8. Очерки новой и новейшей истории Мексики, 1810 – 1945 / Под ред. М. С. Альперовича и Н. М. Лаврова. Москва, 1960.
9. Строганов А. И. Латинская Америка в XX в. Москва, 2008.
10. Строганов А. И. Латинская Америка. Страницы истории XX в. Москва, 2004.
11. Тучнин Р. А. «Лучше умереть стоя, чем жить на коленях!» (Глава из книги «Сапата»). *Латинская Америка*. 1990. № 11.
12. Keen В., Haynes К. A History of Latin America. Wadsworth, 2009.

Методичні рекомендації

У першому питанні потрібно охарактеризувати політику Порфіріо Діаса, який тривалий час знаходився при владі у Мексиці. Необхідно визначити, чому його правління характеризують як диктаторське, у чому полягало обмеження прав громадян. Потрібно також змалювати становище різних верств населення, показати які зрушення відбулися у житті робітників, селян. Також доцільно відобразити зростання впливу США в економіці країни, визначити, як цей процес позначився на настроях різних груп населення, на ставленні народу до правління П. Діаса.

У другому питанні необхідно відобразити початок революції. Потрібно вказати, що на початковому її етапі головним завданням було повалення диктатури Порфіріо Діаса, а тому революційні сили виступали єдиним фронтом. Після повалення диктатури до влади приходять ліберальні демократи, проте відсутність єдиних поглядів і чіткої програми дій призводить до розбіжностей серед керівників і врешті до захоплення влади контрреволюціонерами.

Третє питання потребує висвітлення подій контрреволюційного перевороту 1913 р., у ході якого до влади приходять генерал В. Уерта. Далі слід охарактеризувати кроки В. Уерти, які зумовили виступ проти нього сил повстанців на чолі з селянськими вождями

та ліберально-поміщицькими об'єднаннями. Тут також варто звернути увагу на зростання ролі селянських мас, які все більше виходили з-під контролю поміркованих сил.

У четвертому питанні потрібно відобразити останній етап революції (липень 1914 – лютий 1917 рр.), основним змістом якого стала громадянська війна між радикальним, революційним селянством та поміркованими лібералами. Також у цьому питанні слід проаналізувати політику Сполучених Штатів щодо революційних подій у Мексиці, виявити цілі, котрих намагалися досягти правлячі кола США, вдаючись до військової інтервенції. Врешті, необхідно вказати, чим власне завершується Мексиканська революція.

П'яте заключне питання потребує характеристики документу, який ознаменував завершення революції – Конституції 1917 р. Тут потрібно вказати, які її статті свідчили про демократичний характер перетворень. Разом з тим, слід виявити, що з проголошеного у Конституції було втілено у життя, а що залишилося на рівні декларації (зокрема, у який спосіб вирішувалося аграрне питання). Таким чином, аналіз статей Конституції та реалій післяреволюційного життя Мексики дає можливість виявити результати революції, з'ясувати, що вдалося досягнути, а що – ні.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте основні риси зовнішньої і внутрішньої політики Порфірію Діаса.
2. З'ясуйте причини Мексиканської революції.
3. Охарактеризуйте роль селянського руху у розвитку революції.
4. Вкажіть, які інтереси переслідували США, втручаючись у революційні події в Мексиці.
5. Визначте, чому Конституція 1917 р. вважається однією з найдемократичніших?
6. Сформулюйте власну думку щодо наслідків революції, аргументуйте її.

Тема 5

НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА НІКАРАГУАНСЬКОГО НАРОДУ у ХХ ст.

1. Нікарагуа у першій чверті ХХ ст. Роль США у розвитку країни.
2. Національно-визвольна війна нікарагуанського народу під керівництвом А. Сандіно (1927 – 1933 рр.): основні події і наслідки.
3. Правління клану Самоси в країні.
4. Сандіністська революція в Нікарагуа (1978 – 1979 рр.).
5. Наслідки Сандіністської революції та подальший розвиток Нікарагуа.

Постаті: Аугусто Сандіно, Даніель Ортега.

Джерела

1. Хрестоматия по Новейшей истории. В 3-х т. Т. 1. Москва, 1960.

Література

1. Белят М. Никарагуа: портрет в черно-красных тонах. Москва, 1987.
2. Булычев И. М. Аугусто Сесар Сандино. *Вопросы истории*. 1981. № 10.
3. Гонионский С. А. Латинская Америка и США. 1939 – 1959. Москва, 1960.
4. Зубок Л. И. Экспансионистская политика США в начале ХХ века. Москва, 1969.
5. Коваль Б. И. Рабочее движение в Латинской Америке (1917 – 1959). Москва, 1979.
6. Коларов Г. Сандинизм – сочетание марксизма, национализма и христианства. *Латинская Америка*. 2009. № 2.
7. Королев Ю. Н., Кудачкин М. Ф. Латинская Америка: революции ХХ века. Москва, 1986.
8. Кузьмищев А. В. Сандинизм: крушение одного мифа. *Латинская Америка*. 1991. № 8.

9. Леонов Н. С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. Москва, 1975.
10. Мартынов Б. Ф. История международных отношений стран Латинской Америки (XX – начало XXI вв.). Москва, 2008.
11. Никарагуа: сандинисты снова у власти. Москва, 2008.
12. Огорокова В. В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): навчальний посібник. Одеса, 2022.
13. Строганов А. И. Латинская Америка в XX в. Москва, 2008.
14. Строганов А. И. Латинская Америка. Страницы истории XX в. Москва, 2004.
15. Янчук И. И. Политика США в Латинской Америке. 1918 – 1928 гг. Москва, 1982.
16. Keen V., Haynes K. A History of Latin America. Wadsworth, 2009.

Методичні рекомендації

У першому питанні потрібно охарактеризувати економічне та політичне становище Нікарагуа у першій чверті XX ст. Тут слід звернути увагу на відсталість економіки країни та її залежність від США. Також слід мати на увазі, що Нікарагуа цікавила Сполучені Штати не лише з економічної, але й зі стратегічної точки зору. Методами впливу США на Нікарагуа були військове втручання та укладання кабальних договорів, одним з яких став договір Брайана – Чаморро. Потрібно з'ясувати його зміст та визначити, у чому полягала його нерівноправність для Нікарагуа.

Друге питання присвячено національно-визвольній війні нікарагуанців під проводом А. Сандіно. Тут варто почати з причин повстання, далі визначити програмні вимоги соратників А. Сандіно, охарактеризувати методи боротьби, визначити основні події збройного протистояння та з'ясувати результат війни. Цікаво прослідкувати ставлення до цієї війни у засобах масової інформації США та інших країн світу.

Третє питання стосується правління клану Самоси в Нікарагуа. Потрібно в'яснити, чому це правління мало антинародний характер, у чому проявлялися диктаторські форми правління членів цього клану. Також доцільно визначити, які фактори забезпечили тривале перебування при владі клану Самоси, яку роль тут відігравала армія. Врешті необхідно виявити ознаки зростання невдоволення диктаторським режимом, які переросли у відкритий протест проти влади.

Четверте питання вимагає висвітлення основних подій Сандіністської революції в Нікарагуа 1978 – 1979 рр. Тут необхідно вказати, що стало поштовхом до початку виступу нікарагуанців проти диктаторського режиму, як розгорталися революційні події, які соціальні верстви прийняли активну участь у революції, яку роль у розвитку революції відіграв «Сандіністський фронт національного визволення» і чим завершилася революція.

П'яте питання потребує характеристики головних наслідків Сандіністської революції. У цьому питанні потрібно змалювати реформи, які були проведені в країні, визначити їх наслідки. На подальшому розвитку країни у 80-ті ХХ ст. істотно позначилася збройна боротьба з загонами «контрас». Необхідно вказати, хто приймав участь у цій боротьбі, які вона мала наслідки. Важливо також з'ясувати, чому після тривалої боротьби, Сандіністської революції, яка ліквідувала диктаторський режим, наступних радикальних перетворень у 1990 р. на демократичних виборах сандіністи зазнали поразки, а їх місце зайняли проамериканське налаштовані політичні сили.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте, які інтереси мали Сполучені Штати у Нікарагуа у першій чверті ХХ ст.
2. Вкажіть програмні вимоги А. Сандіно та його соратників.
3. З'ясуйте наслідки національно-визвольної війни під проводом А. Сандіно.

4. Визначте типові риси правління клану Самоси в Нікарагуа.
5. Охарактеризуйте основні результати Сандіністської революції в Нікарагуа.
6. З'ясуйте, чому сандіністи зазнали поразки на демократичних виборах 1990 р.

Тема 6

НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ У ГВАТЕМАЛІ (1944 – 1954 рр.)

1. Воєнно-поліцейська диктатура Хорхе Убіко (1931 – 1944 рр.)
2. Повалення диктаторського режиму.
3. Революційні перетворення 1944 – 1952 рр.
4. Аграрна реформа та її результати.
5. Поразка революції, її наслідки та історичне значення.

Джерела

1. Хрестоматія по Новейшей истории. В 3-х т. Т. 1-2. Москва, 1960.

Література

1. Гонионский С. А. Латинская Америка и США. 1939 – 1959. Москва, 1960.
2. Коваль Б. И. Рабочее движение в Латинской Америке (1917 – 1959). Москва, 1979.
3. Королев Ю. Н., Кудачкин М. Ф. Латинская Америка: революции XX века. Москва, 1986.
4. Леонов Н. С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. Москва, 1975.
5. Мартынов Б. Ф. История международных отношений стран Латинской Америки (XX – начало XXI вв.). Москва, 2008.
6. Огорокова В. В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): навчальний посібник. Одеса, 2022.
7. Строганов А. И. Латинская Америка в XX в. Москва, 2008.
8. Строганов А. И. Латинская Америка. Страницы истории XX в. Москва, 2004.
9. История Латинской Америки: Вторая половина XX века / отв. ред. Е.А. Ларин. Москва, 2004.

10. Ториэльо Г. Гватемала: революция и контрреволюция. Москва, 1983.
11. Федотов А. В. Гватемала: пока еще расколотое общество. *Латинская Америка*. 2001. № 3.
12. Keen B., Haynes K. A History of Latin America. Wadsworth, 2009.
13. Pettina V. A Compact History of Latin America's Cold War, translated by Quentin Pope. University of North Carolina Press, 2022.

Методичні рекомендації

Перше питання вимагає характеристики політичного, економічного та соціального розвитку Гватемали за часів воєнно-поліцейської диктатури Хорхе Убіко. Тут потрібно висвітлити диктаторські риси політичного режиму, змалювати становище основної маси населення країни, яке було позбавлене головних демократичних свобод. Також доцільно виявити інтереси США у Гватемалі, змалювати діяльність «Юнайтед фрут компанії» та форми співпраці Хорхе Убіко з фінансистами та промисловцями Сполучених Штатів.

У другому питанні необхідно визначити передумови та причини виступу народу Гватемали проти диктаторського режиму. Далі потрібно змалювати перебіг революційних подій, виявити соціальні групи, котрі проявили особливу активність у революції. Необхідно вказати чинники, котрі сприяли швидкому поваленню влади Хорхе Убіко. Далі слід охарактеризувати політичні сили, які опинилися біля керма країни.

У третьому питанні потрібно вказати, що повалення диктатури відкрило перспективи для національного відродження Гватемали. Президентом країни стає представник патріотично налаштованих буржуазних кіл Хуан Хосе Аревало. Далі потрібно охарактеризувати його реформаційну політику. Зокрема, доцільно звернути увагу на появу трудового законодавства, обмеження свободи діяльності північноамериканських фірм, розробку закону

про соціальне забезпечення. Також Хуан Аревало проводив програму розвитку освіти, охорони здоров'я, будівництва доріг; було проголошено свободу слова та друку. Втім, головне аграрне питання так і не було вирішене.

Четверте питання стосується спроб революційної влади розв'язати аграрне питання, яке залишалось найбільш болючим для Гватемали. Цю спробу здійснив демократично обраний у 1950 р. президент Гватемали Хакобо Арбенс. За його правління було прийнято закон про аграрну реформу, який ставив за мету забезпечити землю безземельних і малоземельних селян, застосувати нові технології обробки землі, надати селянам матеріальну та технічну допомогу. Потрібно вказати, що аграрна реформа передбачала конфіскацію значних земельних володінь «Юнайтед фрут компанії», що викликало з боку її керівництва невдоволення та спротив політиці президента.

У п'ятому питанні необхідно вказати, які внутрішні і зовнішні причини обумовили активізацію контрреволюційних сил. Варто висловити власне міркування щодо посилення прорадянських методів керівництва в Гватемалі і реальність загрози для США перетворення Гватемали на соціалістичну країну. Далі слід висвітлити події спецоперації, які призвели до усунення Хакобо Арбенса від влади. І, нарешті, необхідно проаналізувати наслідки та історичне значення революції у Гватемалі.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте типові риси воєнно-поліцейської диктатури Хорхе Убіко.
2. З'ясуйте умови, за яких стало можливим повалення диктаторського режиму.
3. Охарактеризуйте революційні перетворення 1944 – 1952 рр.
4. Вкажіть зміст і наслідки аграрної реформи.
5. Встановіть причини поразки революції в Гватемалі.

Тема 7

РЕЖИМ ХУАНА ПЕРОНА В АРГЕНТИНІ (1946 – 1955 рр.)

1. Аргентина в середині 40-х років. Особливості соціально-економічного і політичного розвитку.
2. Хуан Перон – шлях до влади. Політична програма та ідеологія перонізму.
3. Соціально-економічна політика та реформи у кінці 40-х – на початку 50-х рр. ХХ ст.
4. Ева Перон у становленні режиму. Її діяльність та секрет успіху.
5. Причини і наслідки повалення режиму Х. Перона. Перонізм у політичному житті Аргентини.

Постаті: Хуан Перон, Ева Перон.

Джерела

1. Хрестоматия по новейшей истории. В 3-х т. Т.3. Москва, 1961.

Література

1. Аргентина: тенденции экономического и политического развития / Отв. ред. В. В. Вольский. Москва, 1980.
2. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки 1945 – 2002. Київ, 2004.
3. Гамутило В. А. Внешняя политика Аргентины после второй мировой войны. Москва, 1974.
4. Гонионский С. А. Очерки Новейшей истории стран Латинской Америки. Москва, 1964.
5. Ермаков Д. Н. Перонизм и построение правого демократического государства. *Латинская Америка*. 1997. № 6.
6. История Латинской Америки: Вторая половина ХХ века / Отв. ред. Е. А. Ларин. Москва, 2004.
7. Казаков В. П. Политическая история Аргентины ХХ века. Москва, 2007.

8. Коваль Б. И. Рабочее движение в Латинской Америке (1917 – 1959) / Б. И. Коваль. Москва, 1979.
9. Луна Ф. Краткая история аргентинцев. Москва, 2010.
10. Огорокова В. В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): навчальний посібник. Одеса, 2022.
11. Опря І. А. Авторитарні режими ХХ ст. та їх специфіка: приклад Латинської Америки. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2021. Вип. 20. Т. 1.
12. Опря І. А. Популізм в сучасній Латинській Америці. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 18. Т. 1.
13. Очерки истории Аргентины / Отв. ред. В. И. Ермолаев. Москва, 1961.
14. Рощупкин В. Т. Дамы и президенты. *Латинская Америка*. 1998. № 4.
15. Строганов А. И. Латинская Америка в ХХ в. Москва, 2008.
16. Строганов А. И. Латинская Америка. Страницы истории ХХ в. Москва, 2004.
17. Шокина И. Е. Эва Дуарте Перон. *Вопросы истории*. 1998. № 4.
18. Chowning M. Catholic Women and Mexican Politics, 1750 – 1940. Princeton University Press, 2023.
19. Donghi T. H. The Contemporary History of Latin America. Duke University Press Books, 1993.
20. Keen B., Haynes K. A History of Latin America. Wadsworth, 2009.

Методичні рекомендації

У першому питанні потрібно охарактеризувати становище Аргентини після Другої світової війни. Доцільно з'ясувати, яким чином війна та повоєнний час вплинули на попит на традиційні аргентинські товари – м'ясо та зерно; що змінилося у галузях економіки країни, як зміцнився її потенціал. Також необхідно висвітлити настрої, котрі панували в аргентинському суспільстві після війни, з'ясувати, які політичні сили користувалися підтримкою аргентинців.

У другому питанні необхідно з'ясувати суть поняття «перонізм». Для цього потрібно розпочати з характеристики постаті Хуана Перона, далі висвітлити його шлях до влади, вияснити, на чому тримався авторитет Х. Перона серед аргентинських робітників, у чому він проявлявся. Після цього варто перейти до аналізу стратегічної мети Х. Перона – побудови ідеального суспільства, яке мало поєднати кращі риси капіталізму та соціалізму. Головну роль тут мала відігравати держава, якій надавався надкласовий характер. Також варто звернути увагу на те, що в ідеології режиму важливу роль відігравало поєднання ідей національної ідентичності та соціальної справедливості.

Третє питання стосується соціально-економічної політики та реформ в Аргентині у кінці 40-х – на початку 50-х рр. ХХ ст. Тут потрібно з'ясувати причини реформ, цілі, які переслідувала влада, основний зміст перетворень та наслідки їх реалізації. Особливу увагу потрібно звернути на такі заходи як націоналізація промисловості, соціальні програми та посилення контролю за підприємствами. Доцільно виявити, як вплинули реформи на економіку країни, рівень життя населення та сприйняття суспільством ініційованих владою змін.

Четверте питання потребує характеристики ролі Еви Перон у становленні режиму. Потрібно дослідити основні факти її біографії, політичні переконання перед тим, як вона стала впливовою постаттю в історії Аргентини. Далі варто охарактеризувати внесок

Еви Перон у економічний і політичний розвиток країни, реалізацію соціальних програм, благодійну діяльність, розширення прав жінок. Також потрібно проаналізувати методи спілкування з народом та харизматичні риси Еви Перон, які допомогли їй отримати підтримку та вплив серед широких мас. І, нарешті, потрібно виявити чинники, які призвели до успіху Еви Перон у політиці.

П'яте питання потребує виявлення причин поступової втрати Х. Пероном свого авторитету, поступового згорання реформ та врешті усунення президента від влади. Також потрібно проаналізувати, що з запланованого Х. Пероном вдалося втілити у життя, а що – ні, з яких причин. Цікаво здійснити оцінку діяльності Х. Перона крізь призму ставлення до нього пересічних аргентинців. Потрібно дати відповідь на питання, який вплив реформи Х. Перона мали на сучасну політичну систему Аргентини.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте особливості соціально-економічного і політичного розвитку Аргентини після Другої світової війни.
2. Вкажіть, які перетворення відбулися в країні за правління Хуана Перона.
3. З'ясуйте зміст терміну «хустисіалізм».
4. Охарактеризуйте роль Еви Перон у формуванні авторитету влади ідеології режиму.
5. Визначте наслідки правління Хуана Перона в Аргентині.

Тема 8

СОЦІАЛІСТИЧНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ КУБИ

1. Соціально-економічне становище в країні в другій половині 40-х – на початку 50-х років ХХ ст. Військовий переворот 10 березня 1952 р.
2. Формування опозиції до влади. «Рух 26 липня».
3. Експедиція «Гранми» та партизанська війна. Перемога революції.
4. Розвиток Куби у 60 – 80-ті роки ХХ ст.
5. Труднощі Куби після розпаду світової соціалістичної системи.
Постаті: Фідель Кастро, Ернесто Че Гевара.

Джерела

1. Гевара Ернесто. Статті, виступлення, письма. Москва, 2006.
2. Героическая эпопея. От Монкады до Плайя-Хирон. Москва, 1978.
3. Кастро Ф. Размышления коменданте. Москва, 2009.
4. Кастро Ф. «Экономический порядок, господствующий сегодня в мире, неизбежно рухнет». Фрагменты речи на митинге в Сантьяго-де-Куба 1 января 1999 г. *Латинская Америка*. 1999. №4.
5. Franqui C. Diary of the Cuban revolution. New York : Viking Press, 1980. <https://archive.org/details/diaryofcubanrevo0000fran>

Література

1. Гутьеррес Г. Особенности долларизации на Кубе. *Латинская Америка*. 2002. № 1.
2. Бородаев В. А. Кубинская революция и становление новой политической системы, 1953 – 2006. Москва, 2007.
3. Бородаев В. А. Преобразования и достижения четырех десятилетий. *Латинская Америка*. 1999. № 4.
4. Бородаев В. А. Роль политического лидерства в Кубинской революции. *Латинская Америка*. 2008. № 10.

5. Вакарчук К. В. Політика США щодо Куби у 2015-2022 роках. *Регіональні студії*. 2022. № 30.
6. Владимиров В. Куба: 20 лет новой внешней политики. Москва, 1980.
7. Волкова Е. Д., Игнатов Е. И., Торшин М. П. Республика Куба. Москва, 1979.
8. Гавриков Ю. П. Куба: страницы истории. Москва, 1979.
9. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки 1945 – 2002. Київ, 2004.
10. Гарридо М. Куба: дети и государство. *Латинская Америка*. 2005. № 1.
11. Героическая эпопея. От Монкады до Плайя-Хирон. Москва, 1978.
12. Данилюк І. Дипломатія Святого Престолу (Ватикану) у вирішенні Карибської кризи. *Американська історія та політика*. 2018. № 5.
13. Диас Э. Кубинский социализм и его этические установки в условиях глобализации. *Латинская Америка*. 2003. № 1.
14. Елбаева М. В. Права человека на Кубе. *Латинская Америка*. 2008. № 12.
15. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Вінниця, 2003.
16. Королев Ю. Н., Кудачкин М. Ф. Латинская Америка: революции XX века. Москва, 1986.
17. Ларин Е. А. Исторические предпосылки Кубинской революции. *Латинская Америка*. 1999. № 4.
18. Леонов Н. С. Кубинская революция и ее лидер. *Латинская Америка*. 1999. № 4.
19. Майданик К. Л. Кубинская революция и мир второй половины XX века. *Латинская Америка*. 1999. № 4.
20. Макарычев М. А. Фидель Кастро. Москва, 2008.
21. Огорокова В. В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): навчальний посібник. Одеса, 2022.

22. Окунева Л. С. О Фиделе Кастро, политике и человеке. *Латинская Америка*. 2000. № 12.
23. Опря І. А. Авторитарні режими ХХ ст. та їх специфіка: приклад Латинської Америки. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2021. Вип. 20. Т. 1.
24. Опря І. А. Популізм в сучасній Латинській Америці. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 18. Т. 1.
25. Очерки истории Кубы / Под ред. Н. М. Лаврова. Москва, 1978.
26. Пасічник Н. Політика США щодо Куби за президентства Б. Обама. *Американська історія та політика*. 2016. Вип. 2.
27. Слезкин Л. Ю. История Кубинской республики. Москва, 1966.
28. Строганов А. И. Латинская Америка в ХХ в. Москва, 2008.
29. Строганов А. И. Латинская Америка. Страницы истории ХХ в. / А. И. Строганов. Москва, 2004.
30. Шинкаренко А. А. Че Гевара: от врачебной практики к практике революции. *Латинская Америка*. 2003. № 9.
31. Babun T. *The Cuban Revolution: years of promise*. Gainesville, FL: University Press of Florida, 2005.
<https://archive.org/details/cubanrevolutiony0000babu/mode/2up>
32. Baden D., Prakasam N., Wilkinson S. Cuban Exceptionalism and Leader Succession: The End of Charismatic Authority in Cuba. *International Journal of Cuban Studies*. 2003. Vol. 15, No. 1. pp. 71-88.
33. Donghi T. H. *The Contemporary History of Latin America*. Duke University Press Books, 1993.
34. George A. *The Cuban Missile Crisis: The Threshold of Nuclear War (Critical Moments in American History)*. London, 2013.

35. Kapcia A. Cuba in revolution: a history since the fifties. London: Reaktion Books, 2008.
<https://archive.org/details/cubainrevolution0000kapc/mode/2up>
36. Keen B., Haynes K. A History of Latin America. Wadsworth, 2009.
37. Leonard T. Castro and the Cuban Revolution. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1999.
38. Lievesley, G. The Cuban Revolution: past, present and future perspectives. New York: Palgrave Macmillan, 2004.
<https://archive.org/details/cubanrevolutionp0000liev/page/n5/mode/1up>
39. Pettina V. A Compact History of Latin America's Cold War, translated by Quentin Pope. University of North Carolina Press, 2022.
40. Trento A. Castro and Cuba: from the Revolution to the present. New York: Interlink Books, 2000.
41. Yaffe H. We Are Cuba! How a Revolutionary People Have Survived in a Post-Soviet World. Yale University Press, 2020.

Методичні рекомендації

У першому питанні потрібно охарактеризувати соціально-економічне та політичне становище Куби у другій половині 40-х – на початку 50-х років ХХ ст. Слід звернути увагу на зростання впливу США в країні. Далі варто зупинитися на характеристиці постаті Фульхенсіо Батісти, змалювати його черговий прихід до влади у 1952 р. та виявити, які зміни це викликало на Кубі.

У другому питанні потрібно відобразити процес формування опозиції до влади, з'ясувати соціальне походження майбутніх революціонерів, визначити, що їх не влаштовувало в існуючому режимі, та що вони намагалися змінити. Далі слід перейти до висвітлення спроби захоплення військових казарм Монкада, провалу цієї спроби та появи «Руху 26 липня». Також доцільно охарактеризувати постать Фіделя Кастро.

У третьому питанні потрібно відобразити подальшу боротьбу опозиціонерів з владою. Зокрема, висвітлити експедицію «Гранми» та партизанську війну. Потрібно вказати, що сприяло успіху партизанів, як ставилося місцеве населення до них. Врешті доречно перейти до розгляду подій революції 1959 р. та повалення режиму Ф. Батісти.

Четверте питання вимагає висвітлення перетворень, котрі сталися на Кубі після революції. Насамперед потрібно з'ясувати, що спонукало Ф. Кастро оголосити про соціалістичний шлях розвитку Куби. Далі доцільно виявити успіхи Куби на цьому шляху (розвиток медицини, освіти, соціальної інфраструктури). Також необхідно вказати, що ці успіхи були досягнуті значною мірою за рахунок допомоги з боку СРСР.

П'яте питання потребує характеристики труднощів, котрі постали перед Кубою з розпадом світової соціалістичної системи. Тут потрібно вказати, які саме проблеми довелося вирішувати кубинському керівництву, яким чином і у якій ступені це вдалося зробити. У підсумку доцільно зробити власні висновки щодо переваг і недоліків соціалістичної системи на прикладі розвитку Куби у другій половині ХХ ст.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте прикметні риси правління Ф. Батісти.
2. Охарактеризуйте діяльність Ф. Кастро як одного з лідерів опозиції.
3. З'ясуйте зміст «Руху 26 липня».
4. Вкажіть чинники, котрі сприяли успіху Кубинської революції 1959 р.
5. Визначте, що спонукало Ф. Кастро оголосити про соціалістичний шлях розвитку Куби.
6. Встановіть успіхи та невдачі Куби на шляху побудови соціалізму.

Тема 9

ЧИЛІЙСЬКИЙ ВАРІАНТ РОЗВИТКУ

1. Соціально-економічний та політичний розвиток Чилі у 1945 – 1970 рр.
2. Діяльність уряду «Народної єдності» (1970 – 1973 рр.).
3. Державний переворот 1973 р. А. Піночет.
4. Авторитарний режим та початок економічної модернізації країни.
5. Розвиток Чилі після А. Піночета.

Постаті: Сальвадор Альєнде, Аугусто Піночет.

Джерела

1. Косичев Л. А. Из чилийских записок собкора Московского радио. *Латинская Америка*. 2010. № 9.

Література

1. Богуш Е. Ю., Щелчков А. А. Политическая история Чили XX века. Москва, 2009.
2. Брагин М. Ю. Чилийское общество перед вызовами современности. *Латинская Америка*. 2002. № 9.
3. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки 1945 – 2002. Київ, 2004.
4. Дунаев В. И. Диктатор или спаситель отечества. *Латинская Америка*. 1997. № 8-9.
5. Дунаев В. Н. Чили: военные и общество. *Латинская Америка*. 1999. № 1.
6. Дьякова Л. В. Социальная политика по преодолению бедности в Чили (1990 – 2004). *Латинская Америка*. 2005. № 9.
7. Зайонц А. А. Вооруженные силы Чили при Пиночете: самодостаточный организм? *Латинская Америка*. 2005. № 5.
8. Зайонц А. А. Диктатура Пиночета и левый терроризм. *Латинская Америка*. 2004. № 3.

9. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Вінниця, 2003.
10. Королев Ю. Н. Чили: революция и контрреволюция. Москва, 1976.
11. Королев Ю. Н., Кудачкин М. Ф. Латинская Америка: революции XX века. Москва, 1986.
12. Косичев Л. Смерть Сальводора Альенде: как это было. *Латинская Америка*. 1993. № 7.
13. Огорокова В. В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): навчальний посібник. Одеса, 2022.
14. Опря І. А. Авторитарні режими XX ст. та їх специфіка: приклад Латинської Америки. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2021. Вип. 20. Т. 1.
15. Опря І. А. Популізм в сучасній Латинській Америці. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 18. Т. 1.
16. Строганов А. И. Латинская Америка в XX в. Москва, 2008.
17. Строганов А. И. Латинская Америка. Страницы истории XX в. Москва, 2004.
18. Фасио У. Такова социальная судьба «чилийского чуда». *Латинская Америка*. 1991. № 9.
19. Федякова Е. М. Мифы и реальность. *Латинская Америка*. 1993. № 9.
20. Фрей Руис-Тагле. Чили и ее роль в построении нового международного порядка. *Латинская Америка*. 2002. № 7.
21. Шнайдер М. Чили: переход к демократии и авторитарное наследие. *Мировая экономика и международные отношения*. 1993. № 9.

22. Щелчков А. А. СССР и Чилийская революция: помогать и как? Вопросы экономического взаимодействия в период Народного единства (1970 – 1973). *Латинская Америка*. 2022. № 10.
23. Childress D. Augusto Pinochet's Chile. Twenty-First Century Books, 2008.
24. Collier S. A history of Chile, 1808-2002. New York: Cambridge University Press, 2004.
25. Dinges J. The Condor years: how Pinochet and his allies brought terrorism to three continents. New York: New Press, 2005.
26. Donghi T. H. The Contemporary History of Latin America. Duke University Press Books, 1993.
27. Harmer T. Allende's Chile and the Inter-American Cold War. The University of North Carolina Press, 2011.
28. Huneus C. The Pinochet Regime. Lynne Rienner Publishers, 2007.
29. Kornbluh P. The Pinochet file : a declassified dossier on atrocity and accountability. New York: New Press, 2003.

Методичні рекомендації

У першому питанні необхідно проаналізувати соціально-економічний та політичний розвиток Чилі у 1945 – 1970 рр. Слід звернути уваги на географічне розташування країни, її розтягнутість уздовж Тихого океану, котра ускладнює економічні зв'язки між окремими регіонами. Також потрібно підкреслити збереження традиційної орієнтації Чилі на видобувну галузь і пов'язану з цим залежність від зовнішнього ринку.

У другому питанні потрібно пояснити, які причини призвели до влади в Чилі об'єднання лівих політичних сил під назвою «Народна єдність». Яку програму перетворень запропонував цей блок і його керівник С. Альєнде. Далі варто охарактеризувати зміст реформ, при цьому головну увагу звернути на земельну реформу, конфіскацію великих земельних володінь, обмеження діяльності іноземних компаній і, як наслідок, погіршення стосунків зі Сполученими Штатами.

У третьому питанні слід виявити наростання внутрішніх і зовнішніх проблем за правління С. Альєнде, з'ясувати, з чим було пов'язано падіння його авторитету серед чилійців. Далі потрібно висвітлити основні події державного перевороту 1973 р. та встановлення влади А. Піночета.

У четвертому питанні потрібно охарактеризувати авторитарний режим А. Піночета, вказати, у чому проявилися диктаторські методи управління. Також тут слід проаналізувати перетворення влади у сфері економіки, які у наступні роки дали підстави говорити про «чилійське економічне диво». Цікаво простежити, у чому проявилися позитивні зрушення в економіці і чому ці зрушення не вплинули на покращення життя пересічних чилійців.

П'яте питання потребує висвітлення розвитку Чилі після А. Піночета. Тут потрібно вказати, як змінилася політична система країни, у чому виявилася її демократизація. Потрібно також виявити довгострокові наслідки економічних реформ, здійснених за часів А. Піночета, зокрема, наслідки пенсійної реформи. На завершення підготовки до практичного заняття потрібно сформулювати власне бачення діяльності А. Піночета, пояснити причини неоднозначності його оцінок в історіографії.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте основні напрямки діяльності уряду «Народної єдності».
2. З'ясуйте, які труднощі виникли у С. Альєнде у процесі реформування економіки країни.
3. Вкажіть ознаки диктаторської влади А. Піночета в Чилі.
4. Охарактеризуйте перетворення А. Піночета у сфері економіки.
5. З'ясуйте, з чим пов'язана неоднозначність оцінок діяльності А. Піночета в історіографії.

Тема 10

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ у кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

1. Суперечливість економічного розвитку країн. Проблема зовнішнього боргу.
2. Проблема бідності та шляхи її вирішення.
3. Демографічна та екологічна ситуація в регіоні.
4. Інтеграційні процеси в Латинській Америці.

Література

1. Богатырева О. Н. Гуманитарная дипломатия и права человека в Латинской Америке. Региональная и цивилизационная специфика. *Латинская Америка*. 2022. № 5.
2. Вакарчук К. В. Зовнішня політика Джо Байдена щодо країн Латинської Америки. *Бінтел «Журнал Геополітичної Аналітики»*. 2021. № 1.
3. Вакарчук К. Політика адміністрації Д. Трампа щодо країн Латинської Америки: прогнози та перспективи. *Американська історія та політика*. 2018. № 5.
4. Костюк Р. В. Новые левые в современной Латинской Америке. *Латинская Америка*. 2022. № 8.
5. Костюк Р.В. Левые социалисты в современной Латинской Америке: идеология и политика. *Латинская Америка*. 2021. № 10.
6. Латинская Америка ХХ века: социальная антропология бедности. Москва, 2006.
7. Латинская Америка: Испытания демократии. Векторы политической модернизации / Отв. ред. М. Л. Чумакова. Москва, 2009.
8. Латинская Америка: социальные вызовы и политические процессы / Отв. ред. Б. И. Коваль. Москва, 2008.
9. Мартынов Б. Ф. Бразилия – гигант в глобализирующемся мире. Москва, 2008.

10. Мартынов Б. Ф. История международных отношений стран Латинской Америки (XX – начало XXI вв.): учебное пособие. Москва, 2008.
11. Огорокова В. В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): навчальний посібник. Одеса, 2022.
12. Окунева Л. С. Президентские выборы 2022 г. в Бразилии: от «бури и натиска» Болсонару к трудному триумфу Лулы. *Латинская Америка*. 2022. № 12.
13. Опря І. А. Боротьба за паству: сучасні тенденції релігійного життя Латинської Америки. *Гілея: науковий вісник*. Київ, 2017. Вип. 117 (2).
14. Опря І. А. Популізм в сучасній Латинській Америці. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 18. Т. 1.
15. Опря І. А. Проблема бідності та соціальної нерівності у сучасній Бразилії. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 17. Т. 1.
16. Строганов А. И. Латинская Америка в XX в. Москва, 2008.
17. Строганов А. И. Латинская Америка. Страницы истории XX в. Москва, 2004.
18. Шереметьев И. К. Латинская Америка: прерванное развитие. *Латинская Америка*. 2009. № 4.
19. Шереметьев И. К. Мексика: «восходящий гигант» в стратегическом «капкане» блока НАФТА. *Латинская Америка*. 2010. № 5.
20. Bergman M. and Fondevila G. *Prisons and Crime in Latin America*. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

21. Chowning M. Catholic Women and Mexican Politics, 1750 – 1940. Princeton University Press, 2023.
22. Donghi T. H. The Contemporary History of Latin America. Duke University Press Books, 1993.
23. Edwards S. Left Behind: Latin America and the False Promise of Populism. University of Chicago Press, 2010.
24. Hinojosa-Ojeda R. and Telles E. The Trump Paradox: Migration, Trade, and Racial Politics in US–Mexico Integration. Berkeley, CA: University of California Press, 2021.
25. Huber E., Stephens J. Democracy and the Left: Social Policy and Inequality in Latin America. University of Chicago Press, 2012.

Методичні рекомендації

У першому питанні потрібно виявити основні проблеми економічного розвитку країн Латинської Америки на сучасному етапі. Протягом усього ХХ та вже й початку ХХІ ст. правлячі кола країн регіону намагалися знайти компроміс між залученням іноземного капіталу та обмеженням його впливу на життя країн. Знайти розумний баланс дуже важко, тому однією з проблем сучасних країн Латинської Америки є проблема великого зовнішнього боргу. У рамках розгляду цього питання потрібно простежити варіанти вирішення цієї проблеми, оцінити ступінь ефективності цих варіантів.

У другому питанні необхідно охарактеризувати проблему бідності. Вона є традиційною для Латинської Америки і особливо рельєфно проявляється за умов великої різниці в доходах найбагатших і найбідніших верств населення. За цим показником країни Латинської Америки зберігають першість. Тут потрібно вказати можливі шляхи якщо не повної ліквідації бідності і злиднів, то хоча б мінімізації цієї проблеми, зменшення її негативних проявів.

Проблема бідності тісно пов'язана з демографічною проблемою, адже за останні сто років населення Латинської

Америци збільшилося у кілька разів. Для такої кількості людей не вистачає навчальних закладів, лікарень, виникають проблеми з працевлаштуванням. У третьому питанні потрібно виявити суть демографічної проблеми та висловити власні міркування щодо шляхів її вирішення.

Четверте питання потребує аналізу інтеграційних процесів у Латинській Америці. Тут потрібно вказати, що є основою для об'єднань, які об'єднання існують на сьогоднішній день, який позитивний ефект від їх існування. Характеризуючи інтеграційні процеси, слід вказати і про рух антиглобалістів, з'ясувати аргументи його прихильників. На завершення потрібно сформулювати власну думку щодо інтеграційних процесів у Латинській Америці та усьому світі.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Визначте, чому проблема зростання зовнішнього боргу є типовою для країн Латинської Америки.
2. З'ясуйте, у чому полягає проблема бідності і які кроки робляться для її подолання.
3. Вкажіть, як проблема бідності пов'язана з демографічною проблемою.
4. Визначте позитивні і негативні сторони процесу інтеграції в Латинській Америці.

САМОСТІЙНА РОБОТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇЇ ВИКОНАННЯ

Самостійна робота студентів займає важливе місце у процесі вивчення ними навчального матеріалу. Вона передбачає розвиток вміння студентів підібрати необхідну літературу до теми семінарських занять, концентрувати увагу на основних її пунктах, робити власні аргументовані висновки, систематизувати й аналізувати документи і матеріали. Самостійна діяльність включає в себе також роботу на лекціях, конспектування та доповнення отриманої інформації у процесі самостійного пошуку; написання рефератів, контрольних робіт, опрацювання передбачених програмою тем, винесених на самостійне вивчення, роботу з монографічною, науковою літературою.

Окремою формою самостійної роботи є колоквиум по основним діячам історії, культури та сучасного політичного життя країн Латинської Америки та по основним термінам, що стосуються змісту освітнього компоненту. Результати колоквиуму оцінюються максимум у 20 балів та додаються до загальної суми балів з освітнього компоненту.

Важливість самостійної роботи зумовлена й тим, що вона дисциплінує студентів, формує у них навички систематичної, цілеспрямованої діяльності, а відтак, готує їх до самостійної наукової праці.

Звичайно, висока результативність самостійної діяльності студентів може бути досягнута лише за наявності постійного систематичного контролю за нею з боку викладача.

Для успішного опанування змісту навчального предмету студенту необхідно відповідально поставитися до виконання самостійної роботи, з перших днів навчання розробити чіткий план щодо її виконання і протягом семестру неухильно його дотримуватися. У разі виникнення питань – потрібно звертатися за консультаціями до викладача.

ТЕМИ І ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

Теми і питання, що розглядаються	К-ть год.	Форми контролю
<p>Народи Південної і Центральної Америки до початку європейської колонізації.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етнічний склад та культурні особливості народів перед колонізацією. 2. Територіальний розподіл та поселення народів у регіоні. 3. Способи виробництва та економічна діяльність. 4. Соціальна організація та політична система. 5. Вірування, міфологія та релігійна практика. 	4	співбесіда
<p>Відкриття і завоювання Латинської Америки європейцями.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини та обставини відкриття Латинської Америки європейськими мореплавцями. 2. Основні походи та експедиції, які сприяли завоюванню різних частин Латинської Америки. 3. Роль відкриття Америки для європейських держав у пошуках нових торговельних маршрутів та колоніального розширення. 4. Взаємодія між конкістадорами та місцевими народами Латинської Америки. 5. Економічні, соціальні та культурні наслідки завоювання Латинської Америки європейцями. 	4	співбесіда
<p>Латинська Америка у колоніальний період (XVI – XVIII ст.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація колоніальних поселень та система управління у колоніальний період. 2. Вплив колоніальної системи на місцеві народи та культури Латинської Америки. 3. Економічна система колоніальної експлуатації 	4	співбесіда

<p>Латинської Америки.</p> <p>4. Соціальні та культурні наслідки колонізації для народів регіону та європейських колонізаторів.</p>		
<p>Криза іспанської колоніальної системи та передумови війни за незалежність (2-а половина XVIII – початок XIX ст.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови та причини кризи іспанської колоніальної системи експлуатації Латинської Америки. 2. Перешкоди для розвитку місцевої промисловості та торгівлі. 3. Ріст соціальних та економічних суперечностей в колоніальному суспільстві. 4. Вплив ідей Просвітництва на суспільну свідомість. 5. Вплив Американської та Французької революцій на формування ідей збройної боротьби за незалежність. 	4	співбесіда
<p>Визвольний рух у Латинській Америці у кінці XVIII – на початку XIX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальні, економічні та ідеологічні фактори розвитку визвольного руху в Латинській Америці. 2. Роль ключових лідерів у організації боротьби за незалежність. 3. Реакція метрополії на визвольний рух у колоніях та спроби придушення повстань. 4. Підтримка місцевого населення та формування національних армій для досягнення успіху в боротьбі за незалежність. 5. Політичні та соціальні наслідки визволення Латинської Америки від колоніального поневолення. 	4	співбесіда

<p>Характерні риси економічного і політичного розвитку країн Латинської Америки після війни за незалежність.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Консолідація національних територій та встановлення кордонів після колоніального управління. 2. Економічні трансформації, зміни в сільському господарстві, індустріалізація та розвиток торгівлі. 3. Зовнішні фактори впливу економічного розвитку регіону. 4. Формування національної ідентичності та культурної самосвідомості. 5. Політичні партії та рухи у процесі становлення нових держав. 	4	співбесіда
<p>Латинська Америка в середині XIX – на початку XX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політичні перетворення та крах колоніальної системи. 2. Економічні трансформації та шляхи розвитку. 3. Латиноамериканське суспільство: класи, етноси, культурні течії. 4. Культурне відродження та літературний рух. 5. Зовнішні зв'язки та геополітична роль регіону. 	4	співбесіда
<p>Куба у боротьбі за незалежність у XIX – на початку XX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перші спроби здобуття незалежності. 2. «Десятилітня війна» (1868 – 1878 рр.). 3. Роль Хосе Марті та Максимо Гомеса у консолідації визвольного руху. 4. Формування Кубинської республіки 1902 р. після завершення Іспано-Американської війни. 5. Посилення американського втручання у внутрішні справи Куби. 	4	співбесіда

<p>Ліберальна модель економіки, суспільства і держави в Латинській Америці на рубежі XIX – XX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив ідеології лібералізму на формування політичних та економічних систем у регіоні. 2. Інституційні реформи, спрямовані на зміцнення прав людини, свободи преси та підтримку приватної власності. 3. Роль латифундій та економічного нерівності в розвитку ліберальної моделі. 4. Конфлікти між різними суспільними групами. 5. Обмежено республіканський устрій країн регіону. 	4	співбесіда
<p>Політика США в Латинській Америці у другій половині XIX – на початку XX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна та політична експансія США у Латинській Америці та доктрина Монро. 2. Воєнне втручання США в Латинській Америці, 3. Роль США у побудові та відкритті Панамського каналу. 4. Доктрина Т. Рузвельта та її наслідки для латиноамериканських країн. 5. Вплив американських інвестицій та корпорацій на економічний розвиток Латинської Америки. 	4	співбесіда
<p>Мексиканська революція 1910 – 1917 рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини та передумови виникнення Мексиканської революції. 2. Роль різних соціальних верств у революційному процесі. 3. Головні фігури та лідери революції: Панчо Вілья, Еміліано Сапата, Франсіско Мадеро. 4. Боротьба за землю та соціальні реформи під час революції. 5. Міжнародні аспекти Мексиканської революції: 	4	співбесіда

<p>вплив зовнішніх сил та допомога іноземних держав.</p> <p>6. Наслідки революції для Мексики та регіону.</p>		
<p>Латиноамериканські країни після Першої світової війни. Ліберальний реформізм та його особливості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Внутрішньополітична ситуація у латиноамериканських країнах після завершення Першої світової війни. 2. Вплив глобальних подій та економічних процесів на розвиток ліберального реформізму. 3. Реформаторські програми та політичні стратегії ліберальних лідерів в різних країнах регіону. 4. Відносини між ліберальними урядами та іншими соціальними та політичними силами. 5. Оцінка ефективності та результатів ліберального реформізму в регіоні. 	4	співбесіда
<p>Національно-визвольна боротьба нікарагуанського народу у ХХ ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини національно-визвольної боротьби в Нікарагуа у ХХ ст. 2. Диктаторський режим як чинник розвитку опозиційних сил. 3. Структура та організація національно-визвольного руху в Нікарагуа. 4. Зовнішні фактори та міжнародна підтримка національно-визвольної боротьби в Нікарагуа. 5. Вплив національно-визвольної боротьби на політичну, економічну та соціокультурну ситуацію в Нікарагуа у ХХ ст. 	2	співбесіда

<p>Країни Латинської Америки у 1918 – 1945 рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політичні та економічні перетворення у країнах Латинської Америки після закінчення Першої світової війни. 2. Вплив світової економічної кризи 1929 – 1933 років на країни Латинської Америки. 3. Політичні режими та диктаторські уряди у регіоні протягом міжвоєнного періоду. 4. Роль Латинської Америки у міжнародних відносинах. 5. Суспільно-економічний розвиток та модернізація у Латинській Америці. 	4	співбесіда
<p>Національно-демократична революція у Гватемалі (1944 – 1954 рр.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини та передумови національно-демократичної революції в Гватемалі. 2. Соціальні, економічні та політичні реформи під час революції. 3. Реакція консервативних сил на національно-демократичні перетворення. 4. Наслідки революції та післявоєнна ситуація в Гватемалі. 	2	співбесіда
<p>Латинська Америка у системі міжнародних відносин (1918 – 1945 рр.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль Латинської Америки в системі міжнародних відносин після закінчення Першої світової війни. 2. Участь латиноамериканських країн у формуванні Ліги Націй та їхня діяльність у рамках цієї організації. 3. Роль Латинської Америки у врегулюванні міжнародних конфліктів та сприяння міжнародному миру. 4. Взаємовідносини латиноамериканських країн із 	4	співбесіда

світовими державами та їхня участь у глобальних подіях.		
<p>Боротьба за національно-демократичні та соціальні перетворення в Латинській Америці в кінці 60-х – першій половині 70-х рр. ХХ ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перебіг національно-демократичної боротьби в різних країнах Латинської Америки. 2. Реакція режимів на національно-демократичні рухи: репресії, політичні обмеження та реформи. 3. Роль лідерів та політичних партій у боротьбі за національні та соціальні перетворення. 4. Вплив національно-демократичних рухів на політичну та соціальну ситуацію у Латинській Америці. 5. Міжнародна реакція на національно-демократичні рухи в Латинській Америці. 	4	співбесіда
<p>Криза і ліквідація воєнних диктатур у Південній Америці у 80-ті рр. ХХ ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини виникнення воєнних диктатур у Південній Америці. 2. Політичні стратегії воєнних диктаторів та їх вплив на суспільство. 3. Опозиційні рухи та боротьба за демократію під час воєнних диктатур. 4. Послідовність та ключові події у процесі ліквідації воєнних диктатур у 80-ті роки. 	4	співбесіда
<p>Неоконсервативний варіант економічного розвитку латиноамериканських країни в останній чверті ХХ ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політика економічної дерегуляції та приватизації в рамках неоконсервативної хвилі. 	4	співбесіда

<ol style="list-style-type: none"> 2. Роль міжнародних фінансових установ та організацій у сприянні неоконсервативному економічному підходу. 3. Політичні наслідки неоконсервативного економічного підходу: зміни у системі управління та влади. 4. Міжнародний контекст та вплив глобалізації на неоконсервативну економічну модель у Латинській Америці. 		
<p>Режим Х. Перона в Аргентині (1946 – 1955 рр.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політичні особливості режиму Х. Перона. 2. Економічна програма Перона та її вплив на розвиток країни. 3. Соціальні реформи та програми соціального забезпечення під час пероністського режиму. 4. Причини падіння режиму Х. Перона та його наслідки для подальшого розвитку Аргентини. 	2	співбесіда
<p>Соціалістичний шлях розвитку Куби</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідеологічні засади Кубинської революції. 2. Політичні та економічні реформи у країні після перемоги революції. 3. Вплив соціалістичного розвитку на кубинське суспільство, освіту, охорону здоров'я та інші сфери. 4. Реакція міжнародного співтовариства та геополітичні наслідки соціалістичного шляху розвитку Куби. 	2	співбесіда
<p>Основні тенденції розвитку країн Латинської Америки у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політичні трансформації (демократизація, зміна режимів, посилення позицій лівих партій). 	4	співбесіда

2. Роль Латинської Америки в світовій економіці, розвиток ринкових реформ. 3. Соціальні проблеми (нерівність, бідність, проблеми доступу до освіти та охорони здоров'я. 4. Вплив міжнародних організацій та міжнародної співпраці на розвиток країн Латинської Америки. 5. Екологічні виклики сучасності. 6. Культурний розвиток та питання збереження ідентичності.		
Всього годин	80	

Постаті та терміни для підготовки до колоквиуму

Постаті: Августо Піночет, Августо Сандіно, Альфредо Стреснер, Бартоломе де Лас Касас, Бартоломеу Діаш, Васко да Гама, Даніель Ортега, Ділма Руссеф, Ева Перон, Еміліано Сапата, Ернесто Че Гевара, Жаїр Болсонару, Жетуліо Варгас, Карлос Менем, Крістіна Кіршнер, Ласаро Карденас, Лула да Сілва, Максимо Гомес, Мішель Бачелет, Нестор Кіршнер, Панчо Вілья, Педру Кабрал, Сімон Болівар, Тусен Лувертьюр, Уго Чавес, Фернандо Кортес, Фідель Кастро, Франсіско де Міранда, Франсіско Мадеро, Франсіско Пісарро, Франсуа Дювальє, Фульхенсіо Батіста, Хосе Марті, Христофор Колумб, Хуан Перон.

Терміни: ацтеки, Боліваріанська революція, «втрачене десятиліття», дипломатія долара, доктрина Монро, енкомьєнда, індіанці, інкі, Карибська криза, каудилізм, колоніалізм, конкіста, креоли, латифундизм, «лівий поворот» в Латинській Америці, Майя, МЕРКОСУР, метиси, мулати, НАФТА, панамериканізм, політика «великої палиці» (Big Stick Policy), політика «доброго сусіда», «Рух 26 липня», тенентисти, «теологія звільнення», фавели, хустисіалізм, чавізм.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Визначте наслідки конкісти для Латинської Америки та Європи.
2. З'ясуйте передумови та причини війни іспанських колоній за незалежність на початку XIX ст.
3. Визначте наслідки війни іспанських колоній за незалежність на початку XIX ст.
4. Вкажіть основні тенденції розвитку латиноамериканських країн після війни за незалежність.
5. Висвітліть зміст та наслідки боротьби Куби за незалежність у кінці XIX – на початку XX ст.
6. Охарактеризуйте диктатуру Порфіріо Діаса в Мексиці.
7. З'ясуйте наслідки Мексиканської революції 1910 – 1917 рр.
8. Визначте зміст реформ Л. Карденаса у Мексиці (1934 – 1940 рр.).
9. Охарактеризуйте політику ліберального реформізму в Аргентині у 20-ті роки XX ст.
10. Охарактеризуйте правління Ф. Батісти на Кубі у 30-ті роки XX ст.
11. Окресліть основні риси розвитку Бразилії у 20-ті роки XX ст.
12. Дайте оцінку правлінню Варгаса в Бразилії 1930 – 1945 рр.
13. Визначте риси розвитку Бразилії в період військової диктатури (1964-1985 рр.).
14. Визначте прикметні риси Пероністського режиму в Аргентині (1946 – 1955 рр.).
15. Охарактеризуйте розвиток Аргентини у 1955 – 1983 рр.
16. З'ясуйте причини та наслідки боротьби кубинського народу під проводом Ф. Кастро.
17. Дайте оцінку соціалістичного варіанту розвитку Куби у 60-80-ті роки XX ст.
18. Охарактеризуйте діяльність уряду «Народної єдності» в Чилі (1970 – 1973 рр.).
19. Дайте оцінку правлінню А. Піночета в Чилі.
20. Вкажіть наслідки Сандіністської революції в Нікарагуа (1978 – 1979 рр.).

21. Дайте загальну характеристику розвитку Аргентини у перші десятиліття ХХІ ст.
22. Дайте загальну характеристику розвитку Бразилії у перші десятиліття ХХІ ст.
23. Дайте загальну характеристику розвитку Венесуели у перші десятиліття ХХІ ст.
24. Дайте загальну характеристику розвитку Куби у перші десятиліття ХХІ ст.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Відповідно до сучасних вимог, оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти здійснюється за стобальною шкалою. Вона дає змогу з максимальною повнотою та об'єктивністю оцінити роботу студентів не лише під час семінарських занять, але й у процесі виконання ними самостійної роботи, підготовки до занять контрольної роботи, колоквиуму. Відповідно до вказаних особливостей, розподіл максимально можливих балів за виконання окремих видів робіт з предмету «Історія країн Латинської Америки» здійснено за наступною схемою:

Поточний і модульний контроль			Залік (сума балів)
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	100 балів
40 балів	40 балів	20 балів	

Критерії оцінювання семінарського заняття (поточний контроль)

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на семінарських заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.

	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Високий (творчо- професій- ний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

По завершенню усіх семінарських занять, здійснюється підрахунок поточної рейтингової оцінки знань, умінь та навичок студентів. У запропонованій вище схемі розподілу балів ця оцінка є результатом поточного оцінювання і може становити максимум **40 балів**.

Підрахунок проводиться за наступною формулою:

$$R = (0,05 \times r + 0,4) \times 20$$

де r – середня оцінка навчальної діяльності студента на семінарських заняттях,

а R – рейтингова оцінка знань, умінь та навичок студентів на семінарських заняттях.

З вище наведеної формули видно, що за умови отримання студентом протягом семінарських занять середньої оцінки «12», його рейтингова оцінка на навчальних заняттях буде становити встановлений максимум – **40 балів**:

$$R = (0,05 \times 12 + 0,4) \times 40 = 40$$

Якщо ж середня оцінка менша за 12 балів, то, відповідно, меншою буде й оцінка за поточне оцінювання. За мінімальної середньої оцінки у **4 бали**, рейтингова оцінка знань, умінь та навичок студентів на навчальних заняттях буде становити $R = (0,05 \times 4 + 0,4) \times 40 = 24$, тобто 60% від встановленого максимуму.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на заздалегідь запропоновані питання з навчальної дисципліни. Модульна контрольна робота складається з чотирьох питань, відповідь на кожне з яких оцінюється максимум у 10 балів. Відповідно максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 40 балів. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 24 балів, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

При оцінюванні відповіді на кожне питання застосовуються

такі критерії:

10 балів – відповідь на питання повна, ґрунтовна, аргументована, студент досконало орієнтується в навчальному матеріалі, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни, вміє аналізувати різні концепції, робить аргументовані висновки, демонструє власне бачення проблеми й шляхів її розв’язання;

8-9 балів – відповідь на питання загалом вірна, студент орієнтується в навчальному матеріалі, втім у відповіді зустрічаються незначні помилки чи неточності;

6-7 балів – відповідь на питання часткова, неповна, втім студент демонструє обізнаність із загальними питаннями навчальної дисципліни та виявляє окремі елементи самостійного мислення;

0-5 балів – відповідь уривчаста, логічно незв’язана, має грубі помилки, або ж відповідь відсутня взагалі.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота оцінюється під час колоквиуму за такими критеріями:

Відповідь оцінюється у 19-20 балів, якщо: студент демонструє високий рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, висловлює власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь повна, аргументована, логічна.

Відповідь оцінюється у 16-18 балів, якщо: студент демонструє середній або вище середнього рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, з труднощами висловлює власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь не повна, має прогалини в аргументації.

Відповідь оцінюється у 12-14 балів, якщо: студент демонструє середній або нижче середнього рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, з труднощами може висловити власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь не повна, та недостатньо аргументована, містить логічні помилки.

Відповідь оцінюється у 0-11 балів, якщо: студент не може продемонструвати хоча б мінімальні знання з опрацьованого матеріалу, не може висловити власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь неповна, неаргументована, нелогічна, або відсутня взагалі.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ, НАУКОВИХ СТАТЕЙ ТА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Ф. Кортес та розгром держави ацтеків.
2. Ф. Пісарро та завоювання конкістадорами держави інків.
3. Конкіста та її наслідки для Латинської Америки.
4. Бразилія у колоніальний період.
5. Сімон Болівар у визвольному русі іспанських колоній за незалежність.
6. Хосе Марті та боротьба Куби за незалежність.
7. Доктрина Панамериканізму та її реалізація
8. Панамський канал: історія будівництва та наслідки відкриття.
9. Панчо Вілья – народний вождь мексиканського народу.
10. Еміліано Сапата – народний вождь мексиканського народу.
11. Аугусто Сандіно та сандіністський рух у Нікарагуа.
12. Правління Жетуліу Варгаса в Бразилії.
13. Фульхенсіо Батіста та його роль в історії Куби.
14. Фідель Кастро: політичний портрет.
15. Ернесто Че Гевара – революціонер і символ епохи.
16. Ева Перон та становлення пероністського режиму в Аргентині.
17. Правління Сальвадора Альєнде в Чилі.
18. Авторитарний режим Аугусто Піночета в Чилі.
19. Правління Уго Чавеса у Венесуелі.
20. Католицька церква у процесі колонізації Латинської Америки.
21. Каудилізм у країнах Латинської Америки.
22. Процес деколонізації у Карибському басейні у кінці 70-х-80-ті роки ХХ ст.
23. Криза та ліквідація військових диктатур у Південній Америці у 80-ті роки ХХ ст.
24. Еволюція авторитарних режимів у країнах Латинської Америки у 80-90-ті роки.
25. Проблема зовнішнього боргу у країн Латинської Америки у ХХ – на початку ХХІ ст.
26. Спецназ США в Латинській Америці.

27. Інтеграційні процеси у країнах Латинської Америки у ХХ – на початку ХХІ ст.
28. Роль США у розвитку Латинської Америки у міжвоєнний період.
29. Роль США у розвитку Латинської Америки у II половині ХХ – на початку ХХІ ст.
30. Вивчення історії країн Латинської Америки у шкільному курсі.
31. Вивчення конкісти у шкільному курсі.
32. Роль військових в історії країн Латинської Америки.
33. Монокультурний характер латиноамериканської економіки.
34. Нафта у житті Венесуели.
35. Диктатура А. Сомоса в Нікарагуа.
36. Диктатура Ф. Дювальє в Гаїті.
37. Основні тенденції розвитку країн Латинської Америки у другій половині ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.
38. Демографічна та екологічна проблеми у Латинській Америці у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.
39. Проблема бідності та шляхи її вирішення у країнах Латинської Америки у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.
40. Проблеми корупції та наркобізнесу у Латинській Америці у кінці ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основні етапи розвитку країн Латинської Америки.
2. Народи Латинської Америки напередодні європейської колонізації.
3. Цивілізація Майя.
4. Держава ацтеків.
5. Держава інків.
6. Досягнення народів доколумбової Америки у сфері науки та культури.
7. Причини й передумови великих географічних відкриттів. Відкриття Америки Х. Колумбом.
8. Причини та початок конкісти. Розгром конкістадорами держави ацтеків.
9. Завоювання конкістадорами держави інків та наслідки конкісти.
10. Наслідки завоювання європейцями Центральної і Південної Америки.
11. Католицька церква у процесі колонізації Латинської Америки.
12. Адміністративно-політичний устрій колоній Іспанії у Латинській Америці.
13. Соціально-економічний розвиток іспанських колоній в Латинській Америці.
14. Етнічний склад населення іспанських колоній в Латинській Америці.
15. Криза колоніальної системи експлуатації іспанських колоній у XVIII – на початку XIX ст.
16. Передумови та причини війни іспанських колоній за незалежність.
17. Революція негрів-рабів у Сан-Домінго. (Гаїті).
18. Початок війни іспанських колоній за незалежність (1810 – 1815 рр.).
19. Розгром іспанських колонізаторів та їх вигнання з Американського континенту (1816 – 1826 рр.).

20. Результати та наслідки війни іспанських колоній за незалежність.
21. Тенденції розвитку латиноамериканських країн після війни за незалежність.
22. Мексика у 1821 – 1876 рр.
23. Бразилія у 1825 – 1914 рр.
24. Аргентина у ХІХ – на початку ХХ ст.
25. Колумбія у ХІХ – на початку ХХ ст.
26. Десятилітня війна 1868 – 1878 рр. на Кубі та її наслідки.
27. Національно-визвольна війна кубинського народу 1895 – 1898 рр. та її наслідки.
28. Перетворення Куби на напівколонію США. «Поправка Платта».
29. Центральна Америка у ХІХ – на початку ХХ ст.
30. Політика США у Латинській Америці у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Панамериканізм.
31. Перші панамериканські конференції та їх рішення.
32. Диктатура Порфіріо Діаса у Мексиці. Визрівання причин революції.
33. Мексиканська революція 1910 – 1917 рр. та її наслідки. Конституція 1917 р.
34. Тенденції економічного розвитку країн Латинської Америки на рубежі ХІХ – ХХ ст.
35. Ліберально-олігархічні режими у країнах Латинської Америки на рубежі ХІХ – ХХ ст.
36. Режим «революційного каудилізму» в Мексиці (1920 – 1928 рр.).
37. Мексика в роки «максимату» (1928 – 1933 рр.) та світової економічної кризи.
38. Реформи Л. Карденаса у Мексиці (1934 – 1940 рр.).
39. Соціально-економічний розвиток Куби у 20-ті роки ХХ ст.
40. Диктатура Мачадо на Кубі.
41. Куба в роки світової економічної кризи та революція 1933 р.
42. Аргентина у 20-ті роки ХХ ст. Ліберальний реформізм.

43. «Ганебне десятиліття» в історії Аргентини (1930 – 1940 рр.).
44. Військовий переворот 1943 р. в Аргентині та поява пероністського руху.
45. Розвиток Бразилії у 20-ті роки ХХ ст. Тенентизм.
46. Ліберальна революція 1930 р. в Бразилії та подальший розвиток країни.
47. Державний переворот 1937 р. в Бразилії та встановлення режиму «Нової держави».
48. Економічний та політичний розвиток Чилі після Першої світової війни.
49. Військовий переворот 1924 р. у Чилі. Диктатура К. Ібаньєса.
50. Повалення режиму К. Ібаньєса у Чилі. Діяльність Народного фронту.
51. Нікарагуа у першій чверті ХХ ст. Роль США у розвитку країни.
52. Національно-визвольна війна нікарагуанського народу під керівництвом А. Сандіно (1927 – 1933 рр.).
53. Посилення позицій США в Латинській Америці після Першої світової війни.
54. Панамериканські конференції 20-х років ХХ ст. та їх рішення.
55. Світова економічна криза кінця 20-х – початку 30-х років ХХ ст. та модернізація політики США в Латинській Америці.
56. Панамериканські конференції 30-х років ХХ ст. та політика «доброго сусіда».
57. Воєнно-поліцейська диктатура Хорхе Убіко в Гватемалі (1931 – 1944 рр.).
58. Національно-демократична революція у Гватемалі (1944 – 1954 рр.).
59. Сандіністська революція в Нікарагуа (1978 – 1979 рр.) та її наслідки.
60. Розвиток Мексики у 50-70-ті роки ХХ ст.
61. Реформи 80-х років ХХ ст. у Мексиці та перехід до неоліберальної економічної політики.

62. Розвиток Мексики у 90-ті роки ХХ – перші десятиліття ХХІ ст.
63. Правління Х. Перона в Аргентині (1946 – 1955 рр.). Політична програма та ідеологія перонізму.
64. Соціально-економічна політика та реформи у кінці 40-х – на початку 50-х рр. ХХ ст. в Аргентині.
65. Розвиток Аргентини у 1955 – 1983 рр.
66. Перехід Аргентини від військового режиму до представницької демократії (1983 – 2000 рр.).
67. Розвиток Аргентини у перші десятиліття ХХІ ст.
68. Спроби модернізації Бразилії на основі національної ідеї після Другої світової війни (1945 – 1964 рр.).
69. Правління військових у Бразилії (1964 – 1985 рр.).
70. Повернення Бразилії від військового режиму до демократії та подальший розвиток країни (середина 80-х – 90-ті роки ХХ ст.).
71. Розвиток Бразилії у перші десятиліття ХХІ ст.
72. Розвиток Куби у другій половині 40-х – у першій половині 50-х років ХХ ст.
73. Передумови та причини революції 1959 р. на Кубі. Формування опозиції до влади.
74. Революція 1959 р. на Кубі та її наслідки. Ф. Кастро.
75. Соціалістичний шлях розвитку Куби у 60-80-ті роки ХХ ст.: успіхи та невдачі.
76. Труднощі розвитку Куби після розпаду світової соціалістичної системи. Розвиток країни на початку ХХІ ст.
77. Розвиток Чилі у другій половині 40-х – 60-ті роки ХХ ст.
78. Діяльність уряду «Народної єдності» та С. Альєнде у Чилі (1970 – 1973 рр.).
79. Державний переворот 1973 р. у Чилі та встановлення диктатури А. Піночета.
80. Авторитарний режим А. Піночета та початок економічної модернізації країни.
81. Розвиток Чилі після А. Піночета.

82. Невдача демократичних перетворень та формування диктатури П. Хіменеса у Венесуелі (1945 – 1958 рр.).
83. Система представницької демократії у Венесуелі (1958 – 1998 рр.).
84. Боліварійська Республіка Венесуела. Уго Чавес.
85. Венесуела після Чавеса. Наслідки популістського режиму.
86. Тенденції економічного розвитку країн Латинської Америки у перші десятиліття ХХІ ст.
87. Демографічна та екологічна проблеми у Латинській Америці у кінці ХХ – у перші десятиліття ХХІ ст.
88. Проблема бідності та шляхи її вирішення у країнах Латинської Америки у кінці ХХ – у перші десятиліття ХХІ ст.
89. Проблеми корупції та наркобізнесу у Латинській Америці у кінці ХХ – у перші десятиліття ХХІ ст.
90. Інтеграційні процеси у країнах Латинської Америки у другій половині ХХ – у перші десятиліття ХХІ ст.

РЕКОМЕНДОВАНИ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

І. Джерела

1. Боливар С. Избранные произведения. Москва, 1983.
2. Гарсиласо де ла Вега (Инка). История государства инков. Ленинград, 1974.
3. Гевара Э. Статьи, выступления, письма. Москва, 2006.
4. Героическая эпопея. От Монкады до Плайя-Хирон. Москва, 1978.
5. Джон Рид о мексиканской революции. *Латинская Америка*. 1977. № 2.
6. Кастро Ф. «Экономический порядок, господствующий сегодня в мире, неизбежно рухнет». Фрагменты речи на митинге в Сантьяго-де-Куба 1 января 1999 г. *Латинская Америка*. 1999. № 4.
7. Кастро Ф. Размышления коменданте. Москва, 2009.
8. Коминтерн и Латинская Америка: сб. документов. Москва, 1998.
9. Лас Касас Б. де. История Индий. Ленинград, 1968.
10. Мармоль М. Гнев и боль Сальвадора (Мемуары). Москва, 1981.
11. Марти Х. Избранное. Москва, 1978.
12. Пополь-Вух. Родословная владык Тотоникапана. Москва, 1959.
13. Путешествия Христофора Колумба: дневники, письма, документы. Москва, 1961.
14. Сборник документов по истории нового времени стран Европы и Америки (1640 – 1870). сост. Е. Е. Юровская. Москва, 1990.
15. Сборник документов по истории нового времени. Экономическое развитие и внутренняя политика стран Европы и Америки. 1870 – 1914. Москва, 1989.
16. Хрестоматия по истории Нового времени стран Европы и Америки: В 2 кн. / сост. Д. В. Кузнецов. Благовещенск, 2010.
17. Хрестоматия по истории средних веков / Под ред. С. Д. Сказкина. Москва, 1961 – 1963. Т. 1-3.
18. Хрестоматия по новой истории / Под ред. А. А. Губера и А. В. Ефимова. Москва, 1965. Т. 1-3.

II. Підручники й посібники

1. Альперович М. С., Слезкин Л. Ю. История Латинской Америки (с древнейших времен до начала XX в.). Москва, 1991.
2. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки 1945 – 2002. Київ, 2004.
3. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1918 – 1945. Кам'янець-Подільський, 2003.
4. История Латинской Америки. 70-е годы XIX века – 1918 год / Отв. ред. Е. А. Ларин. Москва, 1993.
5. История Латинской Америки. Доколумбовая эпоха – 70-е годы XIX века / Отв. ред. Н. М. Лавров. Москва, 1991.
6. История Латинской Америки: 1918 – 1945. Москва, 1999.
7. История Латинской Америки: Вторая половина XX века / отв. ред. Е. А. Ларин. Москва, 2004.
8. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 – 2002). Вінниця, 2003.
9. Кириченко В. П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки. Київ, 2003.
10. Ларин Е. А. Всеобщая история: латиноамериканская цивилизация: учеб. пособие для вузов. Москва, 2007.
11. Марчук Н. Н. История и культура Латинской Америки: (от доколумбовых цивилизаций до 1918 года). Москва, 2005.
12. О कोरोкова В. В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): навчальний посібник. Одеса, 2022.
13. Посконица О. И. История Латинской Америки (до XX века). Москва, 2005.
14. Строганов А. И. Латинская Америка в XX в. Москва, 2008.
15. Строганов А. И. Латинская Америка. Страницы истории XX в. Москва, 2004.

III. Монографії і статті

1. Аверина О. В. Государство и личность. Политика гендерного разнообразия в странах Латинской Америки. *Латинская Америка*. 2022. № 9.
2. Александров Э. Г. Индейцы Антильских островов. До европейского завоевания. Москва, 1976.

3. Альберди П. Г. Экономические проблемы Аргентины. Латинская Америка в прошлом и настоящем. Москва, 1960.
4. Альперович М., Руденко Б. Мексиканская революция 1910 – 1917 гг. и политика США. Москва, 1958.
5. Альперович М. С. Война за независимость Мексики (1810 – 1824). Москва, 1964.
6. Альперович М. С., Слезкин Л. Ю. Образование независимых государств в Латинской Америке. Москва, 1966.
7. Альперович М. С. Тернистый путь священника Мигеля Идальго. К вопросу о роли мексиканского духовенства в освободительной войне 1810 – 1824 гг. *Латинская Америка*. 2003. № 5.
8. Американские индейцы: Новые факты и интерпретации. Москва, 1996.
9. Ацтеки: империя крови и величия. Москва, 1997.
10. Белят М. Никарагуа: портрет в черно-красных тонах. Москва, 1987.
11. Богатырева О. Н. Гуманитарная дипломатия и права человека в Латинской Америке. Региональная и цивилизационная специфика. *Латинская Америка*. 2022. № 5.
12. Богуш Е. Ю. Политическая история Чили XX века. Москва, 2009.
13. Боден Л. Инки. Быт. Культура. Религия. Москва, 2004.
14. Бородаев В. А. Кубинская революция и становление новой политической системы, 1953 – 2006. Москва, 2007.
15. Бородаев В. А. Преобразования и достижения четырех десятилетий. *Латинская Америка*. 1999. № 4.
16. Бородаев В. А. Роль политического лидерства в Кубинской революции. *Латинская Америка*. 2008. № 10.
17. Брагин М. Ю. Чилийское общество перед вызовами современности. *Латинская Америка*. 2002. № 9.
18. Бразилия – «тропический гигант» на подъеме. Москва, 2011.
19. Булычов И. М. Аугусто Сесар Сандино. *Вопросы истории*. 1981. № 10.
20. Вакарчук К. В. Зовнішня політика Бразилії в період правління Д. Руссефф. *Актуальні проблеми політики*. 2014. Вип. 53.

21. Вакарчук К. В. Політика США щодо Куби у 2015-2022 роках. *Регіональні студії*. 2022. № 30.
22. Вакарчук К. Політика адміністрації Д. Трампа щодо країн Латинської Америки: прогнози та перспективи. *Американська історія та політика*. 2018. № 5.
23. Вакарчук К.В. Зовнішня політика Джо Байдена щодо країн Латинської Америки. *Бінтел «Журнал Геополітичної Аналітики»*. 2021. № 1.
24. Васюк Г. В., Кручковский Т. Т. Древнейшие цивилизации Латинской Америки. Гродно, 1998.
25. Венесуэла: Боливарианская революция на новом этапе. Москва, 2007.
26. Война за независимость в Латинской Америке (1810 – 1826) / Отв. ред. Н. М. Лавров. Москва, 1964.
27. Гавриков Ю. П. Куба: страницы истории. Москва, 1979.
28. Гавриков Ю. П. Перу: от Инков до наших дней. Москва, 1977.
29. Галеано Э. Вскрытые вены Латинской Америки. Москва, 1986.
30. Галич М. История доколумбовых цивилизаций. Москва, 1990.
31. Гамбоа Ф. Коста-Рика. Москва, 1966.
32. Гамутило В. А. Внешняя политика Аргентины после второй мировой войны. Москва, 1974.
33. Гаркунова Э. К. Педагогические взгляды Хосе Марти. *Латинская Америка*. 2008. № 1.
34. Гарридо М. Куба: дети и государство. Латинская Америка. 2005. № 1.
35. Глинкин А. Н. Дипломатия Симона Боливара. Москва, 1991.
36. Глинкин А. Н. Франсиско де Миранда и Симон Боливар. *Латинская Америка*. 2000. № 7.
37. Гончарова Т. В. Великие города бессмертных майя. *Латинская Америка*. 1999. № 7-8.
38. Григулевич И. Р. Крест и меч. Католическая церковь в Испанской Америке, XVI-XVIII вв. Москва, 1977.
39. Григулевич И. Р. Хосе Марти: предвестник Кубинской революции. Москва, 1979.
40. Гриневич Э. А. Куба: к победе революции. Москва, 1975.

41. Гуляев В. И. Америка и Старый Свет в доколумбову эпоху. Москва, 1986.
42. Гуляев В. И. Города-государства майя. (структура и функции города в раннеклассовом обществе). Москва, 1979.
43. Гуляев В. И. Древние цивилизации Америки. Москва, 2008.
44. Гуляев В. И. По следам конкистадоров. Москва, 1986.
45. Гуляев В. И. Под личиной ацтекского бога (испанское завоевание Мексики). Москва, 2006.
46. Гутьеррес Г. Особенности долларизации на Кубе. *Латинская Америка*. 2002. № 1.
47. Дабагян Э. С. Национал-реформизм в современной Венесуэле. Москва, 1972.
48. Дабагян Э. С. Уго Чавес: политический портрет. Москва, 2005.
49. Давыдов В. М. Восходящие страны-гиганты на современной мировой арене. *Латинская Америка*. 2009. № 7.
50. Данилюк І. Дипломатія Святого Престолу (Ватикану) у вирішенні Карибської кризи. *Американська історія та політика*. 2018. № 5. С. 153-163.
51. Демушкина Е. В. Венесуэла после второй мировой войны. 1945 – 1958. Москва, 1969.
52. Диас Э. Кубинский социализм и его этические установки в условиях глобализации. *Латинская Америка*. 2003. № 1.
53. Докучаева О. Н. Наркобизнес и терроризм: колумбийский вариант. *Латинская Америка*. 2005. № 12.
54. Дунаев В. И. Диктатор или спаситель отечества. *Латинская Америка*. 1997. № 8-9.
55. Дунаев В. Н. Чили: военные и общество. *Латинская Америка*. 1999. № 1.
56. Дьякова Л. В. Социальная политика по преодолению бедности в Чили (1990 – 2004). *Латинская Америка*. 2005. № 9.
57. Елбаева М. В. Права человека на Кубе. *Латинская Америка*. 2008. № 12.
58. Ермаков Д. Н. Перонизм и построение правого демократического государства. *Латинская Америка*. 1997. № 6.
59. Ершова Г. Г. Древняя Америка: полет во времени и пространстве. Мезоамерика. Москва, 2002.

60. Жирнов О. А., Шереметьев И. К. «Левый поворот» в Латинской Америке: аналитический обзор. Москва, 2008.
61. Зайонц А. А. Вооруженные силы Чили при Пиночете: самодостаточный организм? *Латинская Америка*. 2005. № 5.
62. Зайонц А. А. Диктатура Пиночета и левый терроризм. *Латинская Америка*. 2004. № 3.
63. Затерянный мир майя. Москва, 1997.
64. Земсков В. Б. Конкиста, полемика XVI в. о Новом Свете и истоки латиноамериканской гуманистической традиции. *Латинская Америка*. 1984. № 11-12.
65. Зубок Л. И. Экспансионистская политика США в начале XX века. Москва, 1969.
66. Ивкина Л. А. Десятилетняя война за независимость на Кубе, 1868 – 1878. Москва, 2007.
67. Ильина Н. Г. Колумбия: от колонии к независимости. 1781 – 1819 гг. Москва, 1976.
68. История литератур Латинской Америки. Конец XIX – начало XX века (1880 – 1910). Москва, 1994.
69. История литератур Латинской Америки. От древнейших времен до начала войны за независимость. Москва, 1985.
70. Казаков В. П. Политическая история Аргентины XX века. Москва, 2007.
71. Касаткіна К. Місце Куби серед зовнішньополітичних інтересів США (XIX – середина XX ст.). *Американська історія та політика*. 2016. № 2.
72. Козлов Д. А. От «войны с наркотиками» к борьбе с наркотерроризмом. *Латинская Америка*. 2004. № 6.
73. Коларов Г. Сандинизм – сочетание марксизма, национализма и христианства. *Латинская Америка*. 2009. № 2.
74. Комаров К. В. Аграрный вопрос и война за независимость Аргентины. Москва, 1988.
75. Королев Ю. Н., Кудачкин М. Ф. Латинская Америка: революции XX века. Москва, 1986.
76. Королев Ю. Н. Чили: революция и контрреволюция. Москва, 1976.
77. Косичев Л. Смерть Сальводора Альенде: как это было. *Латинская Америка*. 1993. № 7.
78. Костюк Р. В. Новые левые в современной Латинской Америке. *Латинская Америка*. 2022. № 8.

79. Костюк Р.В. Левые социалисты в современной Латинской Америке: идеология и политика. *Латинская Америка*. 2021. № 10.
80. Кофман А. Ф. Рыцари Нового Света. *Латинская Америка*. 2004. № 2-6, 8-10, 12.
81. Кофман А. Ф. Эрнан Кортес. Первое послание-реляция императору. Испанцы на острове Косумель. Перевод с комментариями. *Латинская Америка*. 2022. № 3-4.
82. Кузьмин В. В. Латинская Америка: интеграция и двусторонние экономические связи. *Латинская Америка*. 2008. № 2.
83. Кузьмищев А. В. Сандинизм: крушение одного мифа. *Латинская Америка*. 1991. № 8.
84. Лаврецкий И. Р. Симон Боливар. Москва, 1958.
85. Лавров Н. М. История Латинской Америки. Доколумбова эпоха. Москва, 1991.
86. Лавров Н. М. Мексиканская революция 1910 – 1917 гг. Москва, 1972.
87. Ларин Е. А. Исторические предпосылки Кубинской революции. *Латинская Америка*. 1999. № 4.
88. Ларин Е. А. Куба конца XVIII – первой трети XIX в. Москва, 1989.
89. Ларин Е. А. Политическая история Кубы XX века. Москва, 2007.
90. Ларин Н. С. Борьба церкви с государством в Мексике (Восстание кристерос в 1926-1929 гг.). Москва, 1965.
91. Латинская Америка XX века: социальная антропология бедности. Москва, 2006.
92. Латинская Америка в современной мировой политике / Отв. ред. В. М. Давыдов. Москва, 2009.
93. Латинская Америка: перестройка экономики и государство. Москва, 1996.
94. Латинская Америка: социальные вызовы и политические процессы. / Отв. ред. Б. И. Коваль. Москва, 2008.
95. Латинская Америка: что принесли неолиберальные преобразования. Москва, 1997.
96. Лауринчукас А. Медное солнце. Москва, 1973.
97. Леонов Н. С. Кубинская революция и ее лидер. *Латинская Америка*. 1999. № 4.

98. Леонов Н. С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. Москва, 1975.
99. Линч Д. Революции в Испанской Америке, 1808 – 1826. Москва, 1979.
100. Луна Ф. Краткая история аргентинцев. Москва, 2010.
101. Магидович И. П. История открытия Центральной и Южной Америки. Москва, 1965.
102. Майданик К. Л. Кубинская революция и мир второй половины XX века. *Латинская Америка*. 1999. № 4.
103. Макарычев М. А. Фидель Кастро. Москва, 2008.
104. Мартынов Б. Ф. Бразилия – гигант в глобализирующемся мире. Москва, 2008.
105. Мартынов Б. Ф. Дилемма «многополярного мира» и Латинская Америка. *Латинская Америка*. 2009. № 10.
106. Мартынов Б. Ф. История международных отношений стран Латинской Америки (XX – начало XXI вв.). Москва, 2008.
107. Марчук Н. Н. Борьба за независимость в Латинской Америке в конце XVIII – начале XIX в. Москва, 1988.
108. Марчук Н. Н. Буржуазные преобразования второй половины XIX в. в странах Латинской Америки. Москва, 1990.
109. Марчук Н. Н. Становление национальных государств в Латинской Америке. Москва, 1989.
110. Мейер Мишель К. Почему первой была мексиканская революция? *Латинская Америка*. 1999. № 1.
111. Мексика: капитализм и общество. Противоречия развития. Москва, 1990.
112. Мексика: тенденции экономического и социально-политического развития. Москва, 1983.
113. Налобин С. Н. О проблеме незаконного оборота наркотиков в Венесуэле. *Латинская Америка*. 2004. № 2.
114. Национализм в Латинской Америке: политические и идеологические течения / Под ред. А. Ф. Шульговской. Москва, 1976.
115. Нерсесов Я. Н. Тайны Нового Света. От древних цивилизаций до Колумба. Москва, 2006.
116. Никарагуа: сандинисты снова у власти. Москва, 2008.
117. Новая краткая история Мексики. Москва, 2008.
118. Окунева Л. С. Бразилия: особенности демократического проекта. Москва, 2008.

- 119.Окунева Л. С. Импичмент президента Бразилии: как это было. *Латинская Америка*. 2016 № 8.
- 120.Окунева Л. С. О Фиделе Кастро, политике и человеке. *Латинская Америка*. 2000. № 12.
- 121.Окунева Л. С. Президентские выборы 2022 г. в Бразилии: от «бури и натиска» Болсонару к трудному триумфу Лулы. *Латинская Америка*. 2022. № 12.
- 122.Опря І. А. Авторитарні режими ХХ ст. та їх специфіка: приклад Латинської Америки. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2021. Вип. 20. Т. 1.
- 123.Опря І. А. Боротьба за паству: сучасні тенденції релігійного життя Латинської Америки. *Гілея: науковий вісник*. Київ, 2017. Вип. 117 (2).
- 124.Опря І. А. Популізм в сучасній Латинській Америці. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 18. Т. 1.
- 125.Опря І. А. Проблема бідності та соціальної нерівності у сучасній Бразилії. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 17. Т. 1.
- 126.Опря І. А. Роль армії у політичному житті країн Латинської Америки у ХХ ст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2023. Вип. 22.
- 127.Опря І. А. Шляхи формування та специфічні риси латиноамериканської цивілізації. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2022. Вип. 21.

- 128.Пасічник Н. Політика США щодо Куби за президентства Б. Обама. *Американська історія та політика*. 2016. Вип. 2.
- 129.Петренко Д. В. Колумбійские наркокартели в системе незаконного оборота наркотиков. *Латинская Америка*. 2004. № 2.
- 130.Платошкин Н. Н. Чили 1970 – 1973. Прерванная модернизация. Москва, 2011.
- 131.Подвиг Симона Боливара / Отв. ред. Ю. А. Зубрицкий. Москва, 1982.
- 132.Помбу Роша. История Бразилии / Роша Помбу. Москва, 1962.
- 133.Посконина, О. И. История Латинской Америки (до XX века). Москва, 2005.
- 134.Прието А. Герои борьбы за освобождение Латинской Америки. Гавана, 1985.
- 135.Рощупкин В. Т. Дамы и президенты. *Латинская Америка*. 1998. № 4.
- 136.Селиванов В. Н. Латинская Америка: от конкистадоров до независимости. Москва, 1984.
- 137.Семенов В. Л. Проблемы развития Венесуэлы. *Латинская Америка*. 2008. № 11.
- 138.Семенов В. Л. Уго Чавес у власти: итоги и перспективы. *Латинская Америка*. 2010. № 5.
- 139.Сизоненко А. И. 10 лет спустя после возобновления отношений с Чили. *Латинская Америка*. 2000. № 4.
- 140.Симон Боливар: история и современность / Отв. ред. А. Ф. Шульговский. Москва, 1985.
- 141.Слезкин Л. Ю. Земля Святого Креста: Открытие и завоевание Бразилии. Москва, 1970.
- 142.Содди Д. Великие культуры Месоамерики. Москва, 1985.
- 143.Созина С. А. Тупак Амару – великий индейский повстанец. 1738 – 1781. Москва, 1979.
- 144.Стеценко А. К. Гаити вчера и сегодня (к 200-летию отмены рабства). *Латинская Америка*. 2001. № 8.
- 145.Стингл М. Индейцы без томагавков. Москва, 1984.
- 146.Страны Латинской Америки и Карибского бассейна в ВТО / Отв. ред. Л. Л. Ключковский. Москва, 2008.
- 147.Сустель Ж. Повседневная жизнь ацтеков накануне испанского завоевания. Москва, 2007.

- 148.Теперман В. А. Разносторонний взгляд на проблемы экономики Кубы. *Латинская Америка*. 2003. № 1.
- 149.Гориэльо Г. Гватемала: революция и контрреволюция. Москва, 1983.
- 150.Три каравеллы на горизонте: К 500-летию открытия Америки. Москва, 1991.
- 151.Фасио У. Такова социальная судьба «чилийского чуда». *Латинская Америка*. 1991. № 9.
- 152.Федотов А. В. Гватемала: пока еще расколотое общество. *Латинская Америка*. 2001. № 3.
- 153.Федякова Е. М. Мифы и реальность. *Латинская Америка*. 1993. № 9.
- 154.Фонер Филипп С. История Кубы и ее отношений с США. 1492 – 1845 годы. Москва, 1963.
- 155.Фрей Руис-Тагле. Чили и ее роль в построении нового международного порядка. *Латинская Америка*. 2002. № 7.
- 156.Хроника открытия Америки. 500 лет: Антология. Москва, 1998.
- 157.Хулио Ле Риверенд. Кубинская республика: зависимость и революция. Москва, 1970.
- 158.Чили от диктатуры к демократии. Москва, 1991.
- 159.Шереметьев И. К. Латинская Америка: прерванное развитие. *Латинская Америка*. 2009. № 4.
- 160.Шереметьев И. К. Мексика: «восходящий гигант» в стратегическом «капкане» блока НАФТА. *Латинская Америка*. 2010. № 5.
- 161.Шестопал А. В. Леворадикальная социология в Латинской Америке. Москва, 1981.
- 162.Шинкаренко А. А. Че Гевара: от врачебной практики к практике революции. *Латинская Америка*. 2003. № 9.
- 163.Шишков А. С. Мексика: от власти каудильо к власти закона. *Латинская Америка*. 2009. № 8.
- 164.Шнайдер М. Чили: переход к демократии и авторитарное наследие. *Мировая экономика и международные отношения*. 1993. № 9.
- 165.Шокина И. Е. Перонистское движение в современной Аргентине. Москва, 1969.
- 166.Шокина И. Е. Эва Дуарте Перон. *Вопросы истории*. 1998. № 4.

- 167.Штрахов А. И. Война за независимость Аргентины. Москва, 1976.
- 168.Шульговский А. Ф. О социальных и политических идеалах Симона Боливара. Симон Боливар. Избранные произведения. 1812 – 1830. Москва, 1983.
- 169.Щелчков А. А. СССР и Чилийская революция: помогать и как? Вопросы экономического взаимодействия в период Народного единства (1970 – 1973). *Латинская Америка*. 2022. № 10.
- 170.Янчук И. И. Политика США в Латинской Америке. 1918 – 1928 гг. Москва, 1982.
- 171.Babun T. The Cuban Revolution: years of promise. Gainesville, FL: University Press of Florida, 2005.
<https://archive.org/details/cubanrevolutiony0000babu/mode/2up>
- 172.Baden D., Prakasam N., Wilkinson S. Cuban Exceptionalism and Leader Succession: The End of Charismatic Authority in Cuba. *International Journal of Cuban Studies*. 2003. Vol. 15, No. 1. pp. 71-88.
- 173.Bergman M. and Fondevila G. Prisons and Crime in Latin America. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.
- 174.Childress D. Augusto Pinochet's Chile. Twenty-First Century Books, 2008.
- 175.Chowning M. Catholic Women and Mexican Politics, 1750 – 1940. Princeton University Press, 2023.
- 176.Collier S. A history of Chile, 1808-2002. New York: Cambridge University Press, 2004.
- 177.Covey R. A. Inca Apocalypse: The Spanish Conquest and the Transformation of the Andean World, New York: Oxford University Press, 2020.
- 178.David M. Collision of Worlds: A Deep History of the Fall of Aztec Mexico and the Forging of New Spain, New York: Oxford University Press, 2020.
- 179.Dinges J. The Condor years: how Pinochet and his allies brought terrorism to three continents. New York: New Press, 2005.
- 180.Donghi T. H. The Contemporary History of Latin America. Duke University Press Books, 1993.
- 181.Edwards S. Left Behind: Latin America and the False Promise of Populism. University of Chicago Press, 2010.

182. Franqui C. *Diary of the Cuban revolution*. New York: Viking Press, 1980. <https://archive.org/details/diaryofcubanrevo0000fran>
183. George A. *The Cuban Missile Crisis: The Threshold of Nuclear War (Critical Moments in American History)*. London, 2013.
184. Grillo I. *Blood Gun Money: How America Arms Gangs and Cartels*. London and New York: Bloomsbury, 2021.
185. Hamnett B. *Reform, Rebellion and Party in Mexico, 1836 – 1861*. Cardiff: University of Wales Press, 2022.
186. Harmer T. *Allende's Chile and the Inter-American Cold War*. The University of North Carolina Press, 2011.
187. Hinojosa-Ojeda R. and Telles E. *The Trump Paradox: Migration, Trade, and Racial Politics in US–Mexico Integration*. Berkeley, CA: University of California Press, 2021.
188. Huber E., Stephens J. *Democracy and the Left: Social Policy and Inequality in Latin America*. University of Chicago Press, 2012.
189. Huneeus C. *The Pinochet Regime*. Lynne Rienner Publishers, 2007.
190. Kapcia A. *Cuba in revolution: a history since the fifties*. London: Reaktion Books, 2008. <https://archive.org/details/cubainrevolution0000kapc/mode/2up>
191. Keen B., Haynes K. *A History of Latin America*. Wadsworth, 2009.
192. Kellogg S. *A Concise History of the Aztecs*. Cambridge University Press, 2024.
193. Kornbluh P. *The Pinochet file : a declassified dossier on atrocity and accountability*. New York: New Press, 2003.
194. Leonard T. *Castro and the Cuban Revolution*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1999.
195. Lievesley, G. *The Cuban Revolution: past, present and future perspectives*. New York: Palgrave Macmillan, 2004. <https://archive.org/details/cubanrevolutionp0000liev/page/n5/mode/1up>
196. Lockhart J., Schwartz S.B. *Early Latin America. A History of Colonial Spanish America and Brazil*. N.Y.: Cambridge University Press, 1999.
197. Louis A. Perez, Jr. *Reckoning: Race and Revolution in Nineteenth-Century Cuba*. Duke University Press Books, 2023.
198. Oproia I. *Economic and Social Consequences of Left Populist Rule in Venezuela in the First Decades of the XXI Century*.

- Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки.*
Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Т. 38.
<https://sp-history.kpnu.edu.ua/uk/tom-38-2022/>
199. Pettina V. *A Compact History of Latin America's Cold War*, translated by Quentin Pope. University of North Carolina Press, 2022.
 200. Popkin J. *Facing Racial Revolution: Eyewitness Accounts of the Haitian Insurrection*. Chicago: University of Chicago Press, 2008.
 201. Sebastian E. *Colonial and Postcolonial Latin America and the Caribbean*. Chicago, IL: Britannica Educational Publishing, 2017.
 202. Simon J., Parody G. The Devil and Democracy in the Global South: Hugo Chávez's Transnational Populism. *Journal of Latin American Studies*. 2023. Vol. 55. p. 653-677.
 203. *The Cambridge History of Latin America* / Ed. by L. Bethell. Vol. 1. Colonial Latin America. N.Y.: Cambridge University Press, 1997.
 204. *The Cambridge History of Latin America* / ed. by L. Bethell. Vol. 2. Colonial Latin America. N.Y.: Cambridge University Press, 1997.
 205. *The Cambridge History of Latin America*. Edited by Leslie Bethell, St Antony's College. Cambridge. 1995.
 206. Thomas C. Field, Stella Krepp and Vanni Pettinà eds. *Latin America and the Global Cold War*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2020.
 207. Trejo G. and Votes S. *Drugs, and Violence: The Political Logic of Criminal Wars in Mexico*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.
 208. Trento A. *Castro and Cuba: from the Revolution to the present*. New York: Interlink Books, 2000.
 209. Yaffe H. *We Are Cuba! How a Revolutionary People Have Survived in a Post-Soviet World*. Yale University Press, 2020.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Програма навчальної дисципліни.....	7
Зміст курсу.....	9
Тематика семінарських занять та методичні поради до їх підготовки.....	16
Самостійна робота та методичні рекомендації до її виконання.....	55
Теми і питання, що виносяться на самостійне опрацювання.....	56
Перелік питань модульної контрольної роботи.....	65
Система оцінювання результатів роботи студентів.....	67
Орієнтовні теми для доповідей, наукових статей та курсових робіт.....	74
Питання для самоконтролю.....	76
Рекомендовані джерела та література.....	81

Опря Ігор Анатолійович

ІСТОРІЯ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

навчально-методичний посібник

для здобувачів вищої освіти гуманітарних спеціальностей

Підписано до друку 11.03.2024 р.

Формат 60x84\16

Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 4,20.

Тираж 100 прим. Замовлення № ???.

Віддруковано ТОВ «Друкарня «Рута»

(свід. Серія ДК №4060 від 29.04.2011 р.)

м. Кам'янець-Подільський, вул. Руслана Коношенка, 1

тел. 0 38 494 22 50, drukruta@ukr.net